

Второ заседание

Петък, 2 ноември 1956 г.

(Открито в 15 ч.)

Председателстващ Николай Георгиев: (Звъни) Другарки и другари народни представители! Присъствуват нужният брой народни представители. Откривам днешното заседание на Народното събрание.

Другарки и другари народни представители! Днес в Бюрото на Народното събрание постъпи проектодекларация от комисията по външните работи във връзка със събитията в Близкия изток с предложение да бъде внесена за обсъждане в Народното събрание.

В Бюрото е постъпило също така и предложение от председателя на Министерския съвет д-р. Антон Югов за избиране на министър на новосъздаденото Министерство на строителните материали и горската промишленост.

От името на Бюрото предлагам проектодекларацията и предложението за избиране на министър да се включат в дневния ред на настоящата сесия за обсъждане, като проектодекларацията се разгледа след информацията за посещението на нашата парламентарна делегация във ФНРЮ, а предложението за избор на министър — след разглеждането на законопроекта за уреждане правата на лицата, които са заели или получили държавни дворни места.

Има ли друго предложение? — Няма.

Моля другарите народни представители, които са съгласни с предложението на Бюрото, да гласуват. Мнозинство, приема се.

Преминаваме към точка седма от дневния ред:

Изслушване на информация от ръководителя на нашата парламентарна делегация, посетила Федеративна народна република Югославия.

Има думата ръководителят на нашата парламентарна делегация, народният представител и член на Президиума на Народното събрание д-р. Тодор Живков.

Тодор Живков: (От трибуната) Другари и другарки народни представители! По покана на Съюзната народна скупщина на Федеративна народна република Югославия

делегация на Народното събрание на Народна република България посети Югославия.

Нашата парламентарна делегация прекара в Югославия две седмици — от 22 септември до 8 октомври. Ние посетихме почти всички югославски републики, редица градове, много предприятия, заводи и фабрики, научни и културни учреждения, исторически места, музеи и паметници, които говорят за социалистическото строителство в Югославия или напомнят за героичната борба на югославските народи против фашистките окупатори, за извоюване на нов живот.

През всичкото време на нашето посещение в Югославия — от момента, когато стъпихме на югославска земя, до отпътуването ни за България — на нашата делегация беше оказан топъл другарски прием. Навсякъде, където бяхме, видяхме израз на симпатиите и приятелските чувства на югославските народи към българския народ, желание да се развиват по-нататък братските връзки и дружбата между нашите народи.

Няколко дни ние прекарахме в съседната и близка Народна република Сърбия и в автономните области Войводина и Косово и Метохия. В годините на турското робство тук, в Сърбия, работиха известно време видните български революционери-демократи Георги Сава Раковски, Любен Каравелов, Васил Левски и други дейци на нашата национално-освободителна революция. Преди 33 години комунистическата партия в Сърбия, сръбските работници и трудещи селяни дадоха първия подслон на подгонените от фашисткия терор участници в нашето антифашистко въоръжено Септемврийско въстание, между които бяха и ръководителите на въстанието Георги Димитров и Васил Коларов. Мнозина другари в Сърбия, както и в Македония, при среща с нас си спомняха за проведени съвместни акции с български партизани против общия фашистки враг. Разгледахме столицата на Югославия — Белград, в който за кратко време са възстановени разрушенията, извършени от немските агресори през войната, построени са много и модерни сгради.

При двудневния ни престой в Народна република Македония посетихме Скопие, Титов Велес и Щип, няколко промишлени предприятия, университета и Народния театър в Скопие, водихме другарски разговори, видяхме енергията и трудолюбиего на македонския народ за изграждане на социализма.

Дълбоко впечатление ни направиха Словения и Хърватско. Макар и да не граничат непосредствено с България, те също така са близки и познати на нашия народ. Стотиците български градинари, които са намирали препитание в Хърватско, многото наши граждани — възпитаници на Загребския и Люблянския университет, са популяризирали

бита и културата на хърватския и словенския народ сред нашия народ. Със своите добре уредени в архитектурно отношение градове с широки и прави улици, като Загреб, Любляна, древния Сплит и др., с относително по-развитата си промишленост и по-висока култура те се отличават от преживелите многовековно турско иго останали югославски републики.

Редки са по своята красота курортните места за лечение, за отдих и туризъм, които посетихме: широко известното езеро Блед; знаменитата Постойнска пещера, дълга над 20 километра, разкриваща пред погледа на посетителя фантастична гледка — огромни сталактити и сталагмити, преливащи във всички цветове на дъгата, величествени зали, приказни галерии; чудесните Плитвички езера с тяхната каскада от многобройни водопади; топлото и красиво Далматинско крайбрежие с хилядите острови.

На много места ние се поклонихме пред паметта на загинали в борбата против фашизма югославски патриоти. В сръбския град Крагуевац положихме венци на два един до друг паметника — на паметника на зверски разстреляните от хитлеристките окупатори само за един ден 8000 крагуевацки патриоти и на паметника на падналите за освобождението на Крагуевац съветски войници. В музеите на народноосвободителната борба в Белград, Любляна и Крагуевац имаме възможност по-отблизо да проследим развоя на героичната борба на югославските народи против фашистките окупатори.

През време на нашия престой ние се запознахме с нова Югославия, тръгнала по пътя на социализма.

Властта в страната се намира в ръцете на работническата класа и трудовото селячество. Това определя характера на държавния строй в Югославия. В промишлеността и транспорта, в банките и кредитните учреждения, в цялата търговия на едро и в значителната част на търговията на дребно господства обществената, социалистическата собственост. Под контрола на държавата се намира и външната търговия. Решаващите позиции на националната икономика са съсредоточени в ръцете на обществото, на държавата. Макар че икономическата основа на Югославия се състои от два сектора — социалистически сектор и частнособственически сектор, основните дестове на икономиката се намират в ръцете на народа, основните средства за производство са обществена собственост. Социалистическият сектор е, който играе определяща роля в развитието на югославското народно стопанство.

Значителни успехи има Югославия в развитието на промишлеността, особено на тежкото машиностроене, корабостроенето, електрическата промишленост. Относителният дял

на промишлеността в общия национален доход се е повишил от 18 процента през довоенните години до над 40 процента днес.

Ние бяхме в редица големи заводи като машиностроителния завод „Литострой“ в Любляна, завода за електросъоръжения „Раде Кончар“ в Загреб, корабостроителния завод и завода за пластмаса в Сплит, фабриката за кабели в Светозарево, оловно-цинковия завод „Трепча“, завода за огнеупорни материали „Магнохром“ в Кралево, текстилния комбинат „Македонка“ в Щип, порцелановата фабрика и фабриката за коприна в Титов Велес и др., които са гордост за социалистическа Югославия, изменят лика на страната.

На нас ни направиха впечатление многото млади стопански ръководители, инженери, техници и майстори, излезли из средата на трудовия народ, с които се срещнахме и разговаряхме във фабриките, заводите и предприятията. Желанието, с което те работят за благото на своята родина, усвояват и успешно ръководят най-сложни производства, говори за трудолюбието и способностите на югославските народи.

Българският народ от цялото си сърце се радва на тези успехи на югославските народи не само защото това са успехи на близки, братски народи, а преди всичко, защото това са успехи и завоевания на нашето общо социалистическо дело. (Ръкопляскания)

Нашите впечатления за югославското селско стопанство обаче са по-слаби, тъй като с неговото състояние и развитие се запознахме само отчасти при разговорите в скупщината на автономната област Войводина и при посещението на една задруга в общината Бечей. В Югославия преобладава частното селско стопанство, което играе господстваща роля в земеделското производство. Относителният дял на общественения сектор тук е още твърде малък — само 5% от поземления фонд на страната е в ръцете на задругите и 17% в държавните земеделски стопанства. Сега в Югославия има близо 900 задруги от производствен тип, които обединяват около 48 000 селски стопанства.

Ние виждаме обаче, че югославските другари си дават ясна сметка, че не може да има социализъм без социалистическа реконструкция на селското стопанство; че в една социалистическа страна не може да има два начина, две системи на производство — социалистическа и капиталистическа; че социализмът трябва да се изгражда не само в града, но и в селото.

Своеобразието на политическата и икономическата система на Югославия се състои в това, че е проведена децентрализация на ръководството и тя се изгражда върху така нареченото обществено самоуправление. Форми на това обществено самоуправление са работническите съвети в пред-

приятията и комуните (общините). Редица функции и задачи на административната власт са прехвърлени върху предприятията, комуните, околиците и другите основни обществени органи. В допълнение към системата на работническите съвети в предприятията е въведена във всички изборни органи на управление втора камара — Вече (съвет) на производителите.

Някои от формите и методите за осъществяване на социалистическите преобразования в Югославия се различават от нашите. Това е напълно естествено. Отделните страни, тръгнали по пътя на социализма, могат да търсят нови форми на социалистическото строителство, които най-добре да подхождат за тях. През преходния период от капитализма към социализма всяка страна внася свои особености и своеобразия в социалистическото преустройство на обществото, което се потвърждава и от опита на народните демокрации. Тези особености обаче се отнасят само до второстепенни неща, тъй като основните закономерности на социалистическото развитие са общи, едни и същи за всички страни, тръгнали по пътя на социализма. Формите на социалистическо строителство, създадени и в Югославия, и у нас, и в другите социалистически страни, се развиват, усъвършенствуват се и се проверяват от практиката. Най-добри са и остават да живеят онези форми, които издържат изпита на живота. Важното в случая са не особеностите, своеобразията, а да се строи новият живот, да се върви по социалистически път на развитие, да се ръководим от нашето велико учение — марксизма-ленинизма.

Другари! Ние отидохме в Югославия с дълбокото убеждение, че нашето пребиваване в нея ще помогне за разширяването на дружбата между нашите съседни братски народи, за по-нататъшното развитие и укрепване на политическото, икономическото и културното сътрудничество между нашите страни, за взаимно опознаване и размяна на опит в социалистическото строителство.

На всички ви е добре известно колко стара е дружбата между българския и съседните югославски народи. Дълбоки, исторически са нейните корени, славни са нейните традиции. Вярно е, че за развитието на нашата дружба помагат съществуващите исторически, географски, икономически и битови предпоставки. Нашата дружба особено укрепна в суровите години на общата борба против фашистките окупатори, в бойното сътрудничество на български и югославски партизани, в съвместните бойни действия на Българската народна армия и югославската народноосвободителна армия през Отечествената война. Тя е осветена от забележителни традиции на революционното движение и революционни връзки. Непокколебима основа на дружбата между българ-

ския и югославските народи е общността на нашата велика цел и на избрания път — построяването на социалистическото общество, социалистическият характер на нашето обществено развитие, общите интереси на работническата класа и трудещите се, общите стремежи към мир и дружба с всички народи.

При нашето посещение в Югославия ние видяхме в югославските народи същите чувства и стремежи към мир и социализъм, към дружба и сътрудничество, каквито възникват и българския народ. Ние се убедихме, че югославските народи, както и българският народ, искат да живеят в мир и в мир да творят своя нов живот.

Волята за мир и социализъм сближава нашите народи, дава ни възможност заедно да работим за разбирателство и сътрудничество между народите. Налице са всички предпоставки нашите две страни да преодолеят докрай недоразуменията, които се появиха между нас през 1948 г., да развият всестранно дружеските отношения помежду си. Нашите страни са заинтересувани тясно да си сътрудничат в обществената, икономическата и културната област, да обменят своя опит в изграждането на новия живот. Безспорно размяната на материални и културни ценности между нашите страни още повече сближава и обогатява нашите народи.

При посещението ни в Югославия ние подчертахме, че възстановяването на традиционната братска дружба и другарски отношения между страните ни върху основата на взаимното зачитане на националната независимост, държавния суверенитет, равноправието, ненамесата във вътрешните работи и на взаимната изгода напълно отговаря на интересите на работническата класа, на всички трудещи се в България и Югославия. Ние изразихме нашата дълбока увереност, че времето, когато историческите дружески връзки между българския и югославските народи бяха нарушени, е вече минало, че не съществуват вече пречки нашите съседни народи да изграждат своя щастлив живот в мир, във вечна дружба и сътрудничество. (Ръкопляскания) Ние заявихме, че от наша страна сме готови да направим всичко необходимо за по-нататъшното укрепване на приятелските отношения между нашите народи, за по-нататъшното укрепване и всестранно развитие на политическото, икономическото и културното сътрудничество между България и Югославия.

Другари! Вдъхновители и организатори на дружбата между българския и югославските народи са Българската комунистическа партия и Съюзът на югославските комунисти — ръководните партии в нашите страни. Затова подобряването на отношенията и сътрудничеството между тях е

важно условие за по-нататъшното развитие на взаимното разбирателство и доверието между нашите народи, на приятелските връзки между България и Югославия.

Както знаете, по време на пребиваването на нашата парламентарна делегация в Югославия на 6 и 7 октомври в Белград се състоя среща между представители на Централния комитет на Българската комунистическа партия и представители на Централния комитет на Съюза на югославските комунисти. Искам да кажа тук няколко думи за тази среща. Разговорите между двете партийни делегации преминаха в дух на взаимна другарска искреност и откровеност. Ръководейки се от интернационалистическите принципи на марксизма-ленинизма, двете делегации се съгласиха, че съществуват както условия, така и взаимно желание и съгласие установеният на тази среща контакт между Българската комунистическа партия и Съюза на югославските комунисти да продължи и занапред, като се положат по-нататъшни усилия за засилване на връзките и сътрудничеството между тях.

Базата за сътрудничеството между Българската комунистическа партия и Съюза на югославските комунисти е обстоятелството, че стоят на революционни позиции, че в своята дейност следва да се ръководят от марксистко-ленинското учение. Двете делегации подчертаха, че контактите и сътрудничеството между нашите партии ще се основават върху равноправието, взаимното зачитане и ненамесата във вътрешните работи. Изтъкната беше необходимостта да продължат личните контакти — размяна на делегации, посещения на партийни работници, размяна на партийна литература, списания и вестници, както и чрез други подходящи начини. Контактите и сътрудничеството ще се извършват чрез свободна размяна на мнения по въпроси от общ интерес, както и чрез размяна на опит в строителството на социализма, с цел за по-нататъшно укрепване на връзките и сътрудничеството между българския и югославските народи в борбата за изграждане на социализма в двете страни и за укрепване на мира.

Другари! Взаимните посещения на парламентарни делегации, размяната на гледища между тях и установяването на личен контакт между ръководни обществени и държавни дейци има голямо значение за опознаването и сближаването на народите, за разбирателство между държавите и за укрепването на мира.

Милиони хора от цялата земя жадуват и се борят за мир. Делото на мира е в техни ръце, в ръцете на народите. Начело на борбата за защита на мира стоят Съветският съюз и останалите социалистически страни. Безспорни са

успехите на народите, устремени по пътя на социализма и мира, по пътя към щастие и благоденствие.

Тези успехи въбесяват империалистите. Те искат да спрат победния ход на мира и социализма, да предотвратят неизбежното разпадане на колониалната система. Без да подбират средства, тъмните сили на империалистическия свят работят против мира и социализма, замислят пъклени кроежи против великото дело на мира и социализма.

Това ние виждаме в контрареволуционния антинароден акт в Будапеща, предизвикан от враговете на унгарския народ, от враговете на мира и социализма. В тези тежки за Унгария дни българският народ изразява своята солидарност с унгарските трудещи се. (Продължителни ръкопляскания) С най-голямо възмущение нашият народ посреща разюздания бял терор на бандитските орди, нечуваните фашистки зверства, жертва на които станаха хиляди честни унгарски работници и трудещи се.

Коварните замисли на тъмните империалистически сили ние виждаме и в нахлуването на английски, френски и израелски войски в Египет. Потъпквайки грубо законните права на суверенната египетска държава, те тръгнаха по пътя на въоръжената интервенция, за да заграбят отново Суецкия канал. Народите от цял свят, в това число и нашият народ, се възмущават от това ново империалистическо варварство. Те горещо съчувствуват на справедливата борба на египетския народ, който защитава своята национална независимост и свобода. (Продължителни ръкопляскания).

Другари! Пътят, по който тръгнаха тъмните сили на империализма — път на нарушаване на мира и безопасността, път на агресия, път на създаване условия за една нова империалистическа война — е престъпен и опасен път. Напразно империалистите смятат, че те могат да отклонят народите от пътя на мира и социализма, да разхлабят единството и да помрачат дружбата между страните от социалистическия лагер. Силите на мира крепнат и се умножават. Те ще съумеят да дадат необходимия отпор на побеснелите подпалвачи на нова война. (Много продължителни ръкопляскания)

Председателстващ Николай Георгиев: Във връзка с посещението на нашата парламентарна делегация във Федеративна народна република Югославия са пожелали да се изкажат народните представители Георги Начков и Маргарита Дупаринова, членове на делегацията.

Давам думата за изказване на народния представител Георги Начков.

Георги Начков: (От трибуната) Другарки и другари народни представители! От 22 септември до 8 октомври настоящата година парламентарната делегация на нашето Народно събрание в състав от 15 души посети Федеративна народна република Югославия. За това кратко време ние кръстосахме цяла Югославия на дълж и шир, като от осемте съставни части на страната посетихме 6, а именно републиките Сърбия, Македония, Хърватско и Словения, покрайнината Войводина и областта Метохия. Посетихме и редица големи градове като Белград, Крагуевац, Скопие, Титов Велес, Шип, Любляна, Риека, Сплит, Загреб и Нови Сад. Бяхме на прекрасните места, към които природата е била много щедра, като например Блед, изворите на р. Сава, пещерата „Постойна“, езерата и водопадите при Плитвич, адриатическото крайбрежие и др. Освен това можахме да разгледаме редица индустриални предприятия и учреждения. Навсякъде бяхме посрещнати най-сърдечно. Където и да отидохме, ние можахме да се разберем без преводач, като всеки говори на своя майчин език. А това значи, че нашият народ и народите на Федеративна народна република Югославия са близки, братски народи, в които тече една и съща кръв, народи с еднакво минало в борбата им срещу поробителите, били те вътрешни или външни, народи със светло настояще — строящи социализма в своите страни.

През време на посещението ние видяхме доста, но и още много остана невидено поради липса на време. Ръководни другари от отделните републики съжаляваха, че малкото време не позволява да ни покажат всички техни постижения.

Ще се спра на някои неща, които ми направиха особено впечатление във Федеративна Народна република Югославия.

Така например в Югославия се обръща особено внимание на местата, свързани със съпротивителното движение, където са избивани партизани и ятаци или техни близки. Освен това в по-големите градове са създадени музеи, в които са събрани оръжия, снимки и други предмети, свързани със съпротивителното движение в страната. И това е лесно разбираемо, като се има предвид, че югославските народи са дали хиляди свидни жертви в борбата срещу фашизма. Почти не е останала незасегната къща, която да не е дала кръвен данък. Така например само гр. Крагуевац, стар индустриален, работнически център, е дал 10 000 убити.

През последните години в Югославия са изградени доста индустриални предприятия. Това се дължи между другото и на наличието на доста много изкопаеми суровини, водноенергийни ресурси, големи количества дървен материал и пр., а от друга страна на желанието на югославските народи да създадат своя родна индустрия.

Ние посетихме един институт — атомния, 12 завода: за кабел в Светозарево, за автомобили в Крагуевац, „Магnoxром“ — за огнеупорни материали в Кралево, железодобивния в Трепча, стъklarския в Скопие, порцелановия и копирения в Титов Велес, памукопредачния в Щип, машиностроителния „Литострой“ в Люблина, за пластмаса в Сплит, корабостроителницата в Сплит и електромашинния „Раде Кончар“ в Загреб, една електроцентрала в „Медводе“ на р. Сава и пр. Едновременно със строежа, т. е. преди окончателното завършване, обикновено започва експлоатацията, като завършването на завода продължава и след това.

Колективите в заводите са млади. Така например в Завода „Раде Кончар“ средната възраст на работническия колектив е 26 години, като жените са от 25 до 30%. Най-често хората, които работят в заводите, са взели участие още в самото строителство, като след това чрез курсове им се повишава квалификацията. В самите заводи са създадени хигиенични условия за работа, за почивка, читални, умивални и пр. Атомният институт „Борис Кидрич“ е на около 15 км. от Белград. Тук работят около 500 души, от които 150 са научни работници. От института до Белград има редовна рейсова връзка.

Институтът „Борис Кидрич“ е построен през 1949—1950 г. и се ръководи от академик Павел Савич, който е бил на времето асистент на Ирен Жолио-Кюри в Париж. Освен сградата на двата ускорителя, в института има още пет лаборатории: физическа, химическа, физико-химическа, биологическа и приложна математика. В тези лаборатории се извършват наблюдения за влиянието на атомната енергия върху кожата, сърцето, разни животни, метали, получаване на някои благородни метали и пр. Същият институт е послужил за създаване на други два института — един в Загреб и друг в Люблина. Тук във Винча сега е доставен един доста голям експериментален атомен реактор от СССР, за който се правят съответно нови сгради.

Ръководствата на всички заводи се стремят по-голяма част от произведените стоки да се изнасят за други държави. Така например заводът „Магnoxром“ в Кралево произвежда огнеупорни материали за високи пещи от богатите магнезиеви и хромови руди, които се продават главно въвн от Югославия.

Кабелният завод в Светозарево е построен през 1954 г. и произвежда всички видове жици и кабели, от много тънки — за радиоапарати, до най-дебели — за подморски кабели, голяма част от които също се изнасят.

Заводът за пластмаса в гр. Сплит изнася около две трети от произведената суровина, а около една трета се обработва в завода в разни предмети. При това един тон от тази

пластмаса се получава от три тона морска сол и два тона карбид.

Корабостроителницата в Сплит работи параходи за Швеция, Норвегия, Франция и други страни. Подобно е положението с машинния завод „Литострой“ в Люблина и електромашинния завод „Раде Кончар“ в Загреб.

Ние посетихме язовира и електроцентралата „Медводе“, които са на около 30 км северозападно от Люблина. Стената е железобетонна, висока 19 м. Общата мощност на централата е 18 хиляди киловата.

В Македония се изгражда обект „Маврово“, който ще бъде язовир с чашка 280 милиона кубически метра и три електроцентрали с мощност 150 хиляди киловата. Подобни язовири се проектират и по река Брегалница и други някои.

През последните месеци все по-популярна става идеята за изграждане на язовир при Железните врата на брега на река Дунав между Югославия и Румъния, централата при който язовир ще бъде с мощност около 1 милион и 800 хиляди киловата и годишно производство приблизително 9 милиарда киловатчаса.

В хидроложко отношение отделните републики на Югославия се силно различават. В Словения ваят много дъждове, и то през цялата година, вследствие на което нивите, пасищата — една трета от страната са ниви и две трети пасища — и горите, всичко бе плувнало в хубава и богата зеленина. Подобно е положението и в Хърватско. Обратно, в Сърбия и Македония през последните 3—4 месеца не бе влял дъжд и сушата е нанесла сериозни поражения. През лятото в сухи години, като настоящата, водата се изтича от редица реки, примерно Морава, без да се използва за напояване на ниската тераса покрай реката. Напоследък обаче във Федеративна народна република Югославия се вземат сериозни мерки за използване на всички налични води за напояване.

За целта са изградени проектантски колективи в градовете Белград, Загреб, Люблина, Скопие и Нови Сад. Проектантският колектив в Скопие проучва напояването на няколко обекти в Македония. В Словения главните проблеми по проучване и проектиране са отводняването на низини и корекции на реки. В Хърватско проблемите са също отводнителни и корекционни, а така също и напояване на някои площи. Най-интересно е положението във Войводина. От нейните 22 милиона декара 18 милиона декара са обработваеми. От тях 16 милиона декара подлежат на мелиорирани. При това не трябва да се забравя, че това е една от най-богатите почви в цяла Югославия, тъй като тук милионни години реките Сава, Драва, Тиса и Дунав са носили своя тлак. В гр. Нови Сад е създадена специална организа-

ция „Дунав — Тиса-Дунав — канал“, която изготвя проекти за отводняване, предпазване от заливане и напояване на низината, а така също използване на каналите за воден транспорт в района на Войводина.

Другарки и другари! През последните дванадесет години на народна власт нашият народ направи също сериозни завоевания в областта на стопанския, икономическия и културния живот. У нас се разви тежка, химическа и лека промишленост. Построиха се шест язовира с водовместимост 1 милиард кубически метра вода и се довършват три — също с 1 милиард кубически метра вода; пуснаха се електроцентрали с мощност няколко стотици хиляди киловата, разшириха се напоятелните площи с нови около три и половина милиона декара, образуваха се над три хиляди трудово-кооперативни земеделски стопанства, в които влиза около 75% земя и пр.

Всички тези успехи нашият народ завоюва стъпка по стъпка, преодолявайки срещнатите трудности. Тези наши успехи бяха осъществени под ръководството на родната Комunistическа партия, както и благодарение на безкористната помощ, която получавахме от великия Съветски съюз.

Във Федеративна народна република Югославия ние видяхме достиженията на братските югославски народи след освобождението им от фашистката окупация. Естествено, за да могат нашите народи и в бъдеще да продължат да строят своя по-хубав и щастлив живот, е необходимо те да живеят в мир, като в братско сътрудничество укрепват дружбата и си помагат във всички области на стопанския, техническия и културния живот. И действително, където и да бяхме във Федеративна народна република Югославия, топлият и сърдечен прием, който ни бе оказан, показва приятелските чувства на югославските народи към близкия по кръв, език и съдба български народ. Подобни са чувствата и на нашия народ към югославските народи. Тези сърдечни отношения са гаранция, че с взаимни усилия по-лесно ще достигнем до крайната цел, към която са тръгнали нашите народи, а именно изграждането на социализма.

След като бяха разменени парламентарни делегации между двете страни, е необходимо да се осигури в бъдеще размяна на делегации от съответни специалисти, които да се запознаят с отделните процеси в предприятията, за да се използва всичко хубаво, до което другата страна е достигнала. Необходимо е връзките във всички области да бъдат засилени, защото сигурно ще намерим какво да се поучим един от друг.

На края, другари, да пожелаем на братските югославски народи нови успехи при изграждане на социализма в тяхната страна.

Да крепне дружбата между българския и югославските народи!

Да живее мирът и мирното съжителство между всички народи! (Ръкопляскания)

Председателстващ Николай Георгиев: Има думата народната представителка др. Маргарита Дупаринова.

Маргарита Дупаринова: (От трибуната) Бях в Югославия като член на българската парламентарна делегация, като българска гражданка, като българска актриса. Цели две седмици сърдечно гостоприемните домакини ни развеждаха из своята страна. Навсякъде, където минахме, всичко ни се показваше и разясняваше с най-голяма готовност.

Това, което ми направи най-силно впечатление, е естествената близост между нашия народ и народите на Федеративна народна република Югославия, близост, която има дълбоки корени и дълга история. И природата е близка, сходна на нашата, и езикът ни е общ — славянски, и нравите, и обичаите, и характерът, и темпераментът ни. Това личи не само при дружески събирания, когато пеем и се веселим, това личи и в упорития начин, по който се преодоляват трудностите и пречките в изграждането на социализма. Пътища различни, а общ е стремежът, или да се изразя по-точно — обща е тази специфична за балканските народи упоритост, която се проявява навсякъде в нашия живот. В резултат на тази упоритост и това трудолюбие Югославия е вече превъзмогнала разрушенията на Втората световна война и е постигнала значителни успехи в развитието на своето стопанство, особено в развитието на индустрията. За това свидетелствуват новопостроените заводи, които видяхме в Светозарево, Трепча, Кралово, Скопие, Щип, Титов Велес и Загреб, в Института за ядрена енергия при Винча, в корабостроителницата в Сплит и в селската задруга „Бечеяк“ край Нови Сад.

Особено приятно впечатление правеше това, че по фабрики и земеделски стопанства, навсякъде видяхме все млади хора — млади хора и по лица, и по дух, хора, които с голям ентузиазъм и страст строят своя нов живот.

Наистина колко правдиво звучат думите на Горки: „Социализмът — това е младостта на човечеството“. И колко хубаво е, че живеем във време, в което, макар и по различни пътища, с бодри крачки вървим по пътя към социализма.

Имах възможността да присъствувам на няколко театрални представления: на премиерата на „Глория“ в Бел-

град — съвременна югославска пиеса, третираща религиозни въпроси, на „Глембаеви“ — от Кърлежа, в Скопие, поставена от Раша Плаович, който гостува и у нас със същата постановка. В Люблина гледах американска комедия от Акселрод, в Загреб — „Егмонд“ от Гьоте.

Направи ми впечатление реалистичната игра на актьорите, техният топъл славянски темперамент, славянски усет към драматичното изкуство.

Югославският театър има разнообразие на теми, жанрове и форми, много и най-различни. Но всичко това — тъй ми се стори поне, не е споено и не е отляно в едно монолитно единство. У нашия, българският театър, при всичките му недостатъци, се налага именно тоя споен, единен народностен характер.

Другарки и другари! По време на нашето пребиваване в Югославия ние много силно почувствувахме близостта с югославските народи и поради това, че и двата наши народа са водили героична съвместна борба срещу фашистката реакция и империалистическата агресия на Балканите. Кръвта на жертвите, паднали в тази борба, са здрава, неразрушима спойка на тяхното единство. Нашата делегация, изразявайки почит към паметта на тези жертви, положи венци на гроба на Незнайния воин на Авала — място, около което са се водили едни от най-ожесточените боеве срещу немско-фашистките окупатори; на двете могили край Крагуевац — едната на разстреляните народни синове от този град, а другата на падналите за освобождението на Югославия съветски воители; на гробовете на разстреляните родолюбци в Бегуня и Драгам — Словения.

Трябва да подчертая, че югославските народи хранят дълбока признателност към Съветския съюз и неговата армия-освободителка — за решителната помощ в техните освободителни борби. Паметникът на падналите съветски воители край Крагуевац е едно доказателство за тази признателност.

На края позволете ми да кажа, че гостуването на българската парламентарна делегация във Федеративна народна република Югославия не беше обикновено гостуване само от учтивост. Посрещането на тая делегация не беше посрещане от учтивост. Нашето посещение беше среща на представителите на два братски народа, които искат да живеят в дружба и мир. (Ръкопляскания)

Да живее навеки българо-югославската дружба!

Да живее великият Съветския съюз — освободител и покровител на българския и югославските народи, и всички миролюбиви народи в света! (Ръкопляскания)

Председателстващ Николай Георгиев: Преминаваме към осма точка от дневния ред:

Разглеждане на проектодекларация във връзка със събитията в Близкия изток.

Давам думата на народния представител др. Георги Кулишев, член на комисията по външните работи, да прочете предложената проектодекларация.

Георги Кулишев: (От трибуната) Другарки и другари народни представители! Всички вие знаете за събитията, които от няколко дни се развиват в Близкия изток, не много далеч от нашите южни граници. Какви са, накъсо казано, фактите?

На 29 срещу 30 октомври израелски войски са нахлули в египетска територия, без да бъдат предизвикани с каквото и да било от страна на Египет. Така Израел наруши споразумението за примирие, потъпка Устава на Организацията на обединените нации, в която членува, и предприе с нищо неоправдани агресивни военни действия срещу своя съсед, също член на Организацията на обединените нации.

Още от първия момент много признаци сочеха, че тази дръзка провокация на Израел в същност е започната по чуждо поръчение и за чужди цели. Характерен бе в това отношение и фактът, че израелските войски, за да прикрият действителното положение на нещата, са попречили на комисията на Организацията на обединените нации по примирието да направи анкета на самото място, като предварително са минирали известни погранични сектори. Скоро обаче за целия свят стана очевидно, че израелското нападение е предприето, за да послужи като предлог и увод на една друга агресия, а именно на една англо-френска агресия.

И наистина още на следния ден, на 30 срещу 31 октомври, английското и френското правителства отправиха ултимативно искане до Египет да им предаде известни възлови позиции на египетска територия — по-специално около Суецкия канал. Връх на лицемерието и на една нескропосно съчинена хитрина беше това, че ултиматум бе отправен и до Израел.

Естествено египетското правителство отхвърли англо-френския ултиматум, който не почиваше абсолютно на никакви юридически или други основания, а съставляваше акт на открито, грубо, неокачествимо насилие. Веднага след това англо-френски войски са предприели агресивни действия срещу Египет. Извършени са и се извършват многобройни въздушни нападения над Кайро, Суец, Порт-Саид и други

египетски градове. Избиват се мирни граждани, жени и деца — ние знаем това от горчивия опит на миналото, на собствен гръб сме го изпитали — и заявяват, че ще бомбардират военни обекти.

Започнати са военни действия от две велики държави, постоянни членове на Съвета за сигурност — тия, които трябва да бранят мира — срещу един народ, който мъжествено отстоява своите права на суверенитет и национална независимост. Нарушен е мирът в Близкия изток и никой не може да гарантира, че огънят на така запалената война няма да се разпростре и по-далеч, ако не бъде бързо потушен.

Агресията на Израел, Англия и Франция срещу Египет е сериозна заплаха и за световния мир.

Другари и другарки народни представители! Нападението срещу Египет е повдигнало буря от негодуване в целия свят. Не можеше и да бъде иначе. Многобройни протести се отправяха и отправят от най-различни страни, на първо място до Организацията на обединените нации. Според последни сведения Общото събрание на Организацията на обединените нации, свикано по спешност, е приело тази сутрин с голямо мнозинство резолюция, с която иска прекратяването на военните действия в Близкия изток. Ще видим по-нататък какви действия ще бъдат предприети за тая цел.

Нашата общественост посреща с дълбоко безпокойство и възмущение насилието, на което е жертва египетският народ. Комисията по външните работи обсъди така създаденото положение и изказва убеждението, че Народното събрание, като верен изразител на чувствата на нашия миролюбив и свободолюбив народ, ще присъедини своя протест към гласа на световното обществено мнение, което иска незабавно прекратяване на агресията срещу Египет и оттегляне на чуждите войски от египетска територия.

Във връзка с това комисията реши да ви предложи да приемете, ако одобрите, следната проектодекларация:

„ДЕКЛАРАЦИЯ

на Народното събрание във връзка с агресията срещу Египет

Народното събрание на Народна република България изслуша в своята редовна сесия съобщение, че на 30 срещу 31 октомври т. г., веднага, след с нищо неоправданото нахлуване на израелски войски на територията на Египет, английското и френското правителства са отправили — под предлог уж да предотвратят военните действия между Израел и Египет — ултиматум до Египет да им предостави някои възлови позиции на египетска територия, отхвърлен

с пълно основание от египетското правителство, след което са предприели враждебни действия срещу египетската държава и с това сами тръгнаха по пътя на агресията, нарушавайки мира в Близкия изток.

С тези действия както на Израел, така и на Англия и Франция се потъпкват брутално суверенитетът и териториалната неприкосновеност на Египет. Те са явно несъвместими с принципите на Организацията на обединените нации, грубо нарушават нейния устав и съставляват сериозна заплаха за мира в целия свят.

Българският народ, който с всички сили се бори за мир и сътрудничество между народите, изказва своето най-горещо съчувствие към справедливото дело на египетския народ. Миротлюбивото човечество, очаквайки, че суецкият въпрос и други спорни въпроси ще бъдат разрешени по мирен начин, е потресено от факта, че Англия и Франция, които са постоянни членове на Съвета за сигурност — най-отговорният орган за запазването на мира и сигурността — сами пристъпиха към агресивни действия и погазиха мира.

Народното събрание на Народна република България, като взе предвид всичко това, настоява пред Общото събрание на Организацията на обединените нации и Съвета за сигурност незабавно да вземат, в съответствие с Устава, необходимите мерки за прекратяване на агресивните действия на поменатите държави срещу Египет и за неотложното изтегляне на техните войски от египетска територия, за пълното възстановяване на мира в Близкия изток.“ (Продължителни ръкопляскания)

Председателстващ Николай Георгиев: Има ли желаещи да се изкажат по предложената от комисията по външните работи проектодекларация? — Няма.

Има ли предложения за изменение или допълнение на проектодекларацията? — Няма.

Ония от другарите народни представители, които са съгласни с текста на предложената проектодекларация, моля, да гласуват. (Продължителни ръкопляскания)

Предложената проектодекларация се приема с пълно единодушие.

Преминаваме към девета точка от дневния ред:

Разглеждане на законопроекта за уреждане правата на лицата, които са заели или получили държавни дворни места.

Моля дежурния секретар др. Вангел Димитров да прочете законопроекта с мотивите.

Секретар Вангел Димитров: (Чете)

„МОТИВИ

към законопроекта за уреждане правата на лицата, които са заели или получили държавни дворни места

Другарки и другари народни представители! С указ № 547, обнародван в „Известия“, брой 93 от 20 ноември 1951 г., и указ № 141, обнародван в „Известия“, брой 31 от 16 април 1954 г., бе уредено положението на лицата, които са заели държавни места на разни основания до 15 ноември 1934 г. и са ги застроили до края на 1946 г.

При приложението на тези укази се установи, че много държавни места са заети и застроени от частни лица след 15 ноември 1934 г. По сведения от народните съвети налице са около 80 000 такива случая. Правното положение на лицата в тези случаи досега не е уредено.

Действително Законът за собствеността предвижда отстъпването на държавна земя за право на строежи. Посочените случаи обаче не могат да бъдат оформени по този закон, защото не може да се узакони правото на собственост върху направените вече постройки, а правото на строеж може да се даде само за постройки, които ще се направят за в бъдеще. Поради това именно налага се въпросът да бъде уреден по законодателен ред.

В предложения законопроект се предвижда да се признае правото на строеж върху държавна земя на всички лица, заели или получили държавни места в чертите на населените места през времето от 15 ноември 1934 г. до 15 декември 1951 г., при условие, че:

а) местата са застроени със жилища или върху тях е започнат жилищен строеж и

б) лицата нямат друг жилищен имот в населеното място.

Сградите, постройките, насажденията и др. върху местата се считат собственост на лицата, на които е признато правото на строеж.

Незаплатените заети или получени места се оценяват съгласно Правилника за държавните имоти. Сумите за тях да се заплатят от лицата до края на 31 декември 1958 г. Дължимите след тази дата суми да се събират по реда на Наредбата за събиране на данъците и таксите.

Освен това урежда се положението и на ония лица, които не са успели да заплатят на държавата до края на 1954 г. заетите от тях до 15 ноември 1934 г. на разни основания държавни дворни места, като се продължават до 31 декем-

ври 1957 г. сроковете, за заплащането им по указите от 1951 и 1954 година за ликвидиране отношенията върху дадени или заети места за жилища на бездомници.

Поради това моля, другарки и другари народни представители, да разгледате и гласувате предлагания законопроект.

Министър на комуналното стопанство и благоустройството:

Ст. Тончев

ЗАКОНОПРОЕКТ

за уреждане правата на лицата, които са заели или получили държавни дворни места

1. Признава се право на строеж върху държавна земя на всички лица, които от 15 ноември 1934 г. до 15 декември 1951 г. са заели или получили без основание държавни дворни места в строителните граници на населените места, ако:

а) до 1 септември 1956 г. са застроили върху тези места жилища или са започнали жилищен строеж;

б) продължават да ги владеят;

в) не притежават друго жилище в местожителството си.

При същите условия това право се признава на наследниците и частните приемници. Частното приемство се установява с писмен акт или със съдебно решение.

Сградите, постройките, насажденията и др. върху местата се считат за собственост на лицата, на които се признава право на строеж.

2. Правото на строеж върху държавна земя се заплаща от лицата по чл. 1 съгласно Правилника за държавните имоти до 31 декември 1958 г.

Дължимите суми след тази дата се събират по реда на Наредбата за събиране на данъците и таксите.

Направените досега вноски се приемат за частични плащания. Внесените в повече суми не се връщат.

3. Срокът по указ № 141 от 1954 г. относно изменение на Указа за ликвидиране на законите за уреждане собствеността върху дадени или заети места за жилища на бездомници се продължава до 31 декември 1957 г.“

Председателствуващ Николай Георгиев: Има думата вносителят на законопроекта — народният представител и министър на комуналното стопанство и благоустройството др. Стоян Тончев.

Министър Стоян Тончев: (От трибуната) Другарки и другари народни представители! С предлагания законопроект за уреждане правата на лицата, които са зае-

12
ли или получили държавни дворни места, се цели да се уредят правните отношения на държавата с една доста голяма група български граждани.

В миналото, както е известно, буржоазните правителства не полагаха никакви грижи за насърчаване и подпомагане на частното и кооперативното жилищно строителство. Всичко беше оставено изключително на инициативата на отделните граждани и жилищни строителни кооперативни сдружения, които сами трябваше да си осигуряват дворни места, строителни материали, архитектурни проекти. Един от най-болните въпроси за жилищното строителство тогава беше осигуряването на дворни места. Огромна част от дворните места бяха частна собственост и техните притежатели продаваха тези парцели на високи експлоататорски цени.

С развитието на капитализма у нас настъпи промяна в структурата на населението. Променената икономика на страната предизвика постепенно разместване на населението и сравнително увеличаване на нашите градове. Бързото развитие на градовете от своя страна доведе до остра жилищна криза в същите, особено през периода 1920—1929 и 1939—1944 години.

Българските трудещи се страдаха от остра жилищна нужда. Това принуждаваше работниците, дребните занаятчии и чиновниците да се замислят сериозно за строителство на собствени домове, но наличните частни дворни места бяха много скъпи, а държавата одворяваше само известна категория граждани. Засилването на спекулата с частни жилищни имоти доведе до неимоверно покачване цените на дворните места в градовете. За трудещите се беше невъзможно да се снабдят с такива места за строеж на жилища. От друга страна буржоазната държава и общини не полагаха организирани грижи за цялостно и справедливо разрешаване на жилищния проблем и за подпомагане на трудещите се за задоволяване на жилищните им нужди. Това е главната причина, която принуди трудещите се да заграбват държавни места и да започват строителство върху тях, въпреки че по това време държавата и общините са разполагали с такива места. Така се пристъпи към самоволно заемане на урегулирани и неурегулирани държавни дворни места, както и строителство на малки, бързо построявани сгради.

Правителствените буржоазни партии в навечерието на общински и законодателни избори чрез агитацията на своите кандидати с цел да си осигурят повече избирателни гласове най-демагогски спекулираха с жилищните нужди на гражданите и насърчаваха самоволното заграбване на държавни дворни места. Взимайки големи размери, това за-

грабване на парцели стресна дори буржоазията и тя се опита по законодателен път да го регламентира и канализира. Така се роди Законът за уреждане собствеността върху общински места, дадени или заети за жилища на бездомници, от 1928 г. и неговите изменения и допълнения от по-късна дата. Обаче това законодателно уреждане от буржоазната власт на този въпрос беше половинчато и затова не се постигна цялостно уреждане на въпроса. Жилищната криза и самоволното заемане на държавни дворни места продължи да бъде факт в нашата история до 9 септември 1944 г.

Със стария закон и неговите изменения и допълнения беше уредено положението на всички онези граждани, които са заели държавни дворни места до 15 ноември 1934 г. и са ги застроили до края на 1946 г. Но даже и тази регламентация на отношенията не беше цялостна, защото законът поставяше редица доста тежки условия за гражданите. Това наложи по-късно народното правителство да предложи и Президиумът на Народното събрание да издаде два указа — първия от 20 ноември 1951 г. и втория от 6 април 1954 г., с които се даваше продължение на сроковете за изплащане стойността на тези парцели и се уреждаха отношенията между държавата и гражданите. Обаче и двата указа уреждаха отношенията между държавата и само онези граждани, които са заели до 15 ноември 1934 г. и застроили до 31 декември 1946 г. държавни дворни места. При приложението на тези укази се установи, че много държавни дворни места са заети и застроени от частни лица и след 15 ноември 1934 г. По сведения от народните съвети в страната има около 80 000 такива случаи. От тях близо 11 000 дворни места са раздадени от бившите общински управи и народните съвети, без обаче да е оформено по надлежния ред това раздаване. В останалите случаи местата са заети самоволно от гражданите и застроени.

С издаването на Закона за собствеността и Правилника за държавните имоти и особено след издаване на Указа за насърчаване и подпомагане на кооперативното и индивидуалното жилищно строителство това самоволно заемане на държавни дворни места беше пресечено. Държавата започна организирано да отстъпва правото на строеж върху държавна земя. Със законодателните си мерки народната власт започна да подпомага жилищното строителство и в резултат на това ние сме отстъпили правото на строеж от 1954 г. досега върху повече от 7000 държавни парцела. По-голямата част от тези парцели са вече застроени с жилищни блокове или спретнати индивидуални жилищни сгради. И ако в тази насока все още недостатъчно бързо се осигуряват терени за кооперативно и индивидуално жилищно строителство, това става предимно поради подценяването на тази

задача от някои народни съвети, които не полагат организирани грижи за това.

С правилните и навременни законодателни мерки народната власт преустанови, както казахме, самоволното заемане на държавните дворни места. Обаче отношенията между държавата и лицата, получили или заели такива дворни места, останаха неуредени. Предлаганият законопроект има за цел да уреди именно тези отношения.

Кои са главните положения, уреждани с този законопроект?

1. Узаконява се правото на строеж върху държавна земя от лицата, които в периода 15 ноември 1934 г. — 15 декември 1951 г. са заели или получили държавни дворни парцели в строителните граници на населените места при условие, че до 1 септември 1956 г. са застроили или започнали строеж на жилища в тях, владеят тези парцели и не претендират друго жилище в местожителството си. Този период се обхваща от законопроекта, защото положението на тези граждани преди началната дата е уредено с отделен закон, а след 15 ноември 1951 г. (датата на влизане в сила на Закона за собствеността), също така със Закона за собствеността се урежда правото на строеж върху държавна земя. Безспорно е, че трябва да се уреди положението само на онези лица, които владеят в момента тези дворни места, защото, ако те са загубили владението, това означава, че липсва оня елемент, който дава на нас основание да уредим правното им положение. Правилно е да се уреди положението само на тези лица, които, след като са заели или придобили дворните места, са построили или започнали жилищен строеж, тъй като този елемент именно показва тяхната нужда от тези места за жилищно строителство. Датата 1 септември 1956 г. е избрана за крайна дата за започване на жилищния строеж, за да се пресече възможността някои недобросъвестни граждани, след като дълги години са владели без основание и без нужда държавния парцел, да започнат сега строеж върху него само и само да се възползват от привилегията на предлагания законопроект и евентуално да спекулират с този имот. Ясно е, че право на строеж трябва да се признае със закона само на ония лица, които нямат друго жилище в местожителството си.

2. Със законопроекта се признава правото на собственост на тези лица върху построените от тях сгради и постройки. За да се признае правото на собственост в тези случаи е необходимо специално разпореждане на закона, без което тези лица не ще бъдат собственици на сградите и постройките.

3. Със законопроекта се уреждат и правата на наследниците и частните приемници на лицата, получили или зае-

ли държавни дворни места. По този начин със закона се осигуряват справедливите интереси на наследниците и добросъвестните частни приемници и се внася справедливо решаване на въпроса.

4. Дава се възможност в един по-дълъг срок тази категория граждани да уредят паричните си отношения с държавата, възникнали от това заемане или получаване без основание на държавни дворни места.

И на края справедливо е да се продължи срокът, така както се предлага, за заплащане на неизплатените още суми от някои граждани, заели или получили държавни земи, срок, който беше изтекъл на 31 декември 1954 г. С тази разпоредба на закона се урежда окончателно и положението на онази група граждани, които поради временно материално затруднение или незнание на срока не можаха да се възползват от тогавашния указ.

Другарки и другари народни представители! С предлагания законопроект ще се даде справедливо разрешение на този въпрос, който, както се изтъкна, е доста важен за една голяма група български граждани. Тези граждани ще получат възможност спокойно да живеят в своите жилища, да ги подобряват и да строят нови жилищни сгради вместо старите и износени постройките. Разрешили своя жилищен въпрос, те ще могат да се отдадат на своя спокоен труд за изграждане на социализма в нашата Родина. Предлаганият законопроект е ново доказателство за постоянните и системни грижи, които партията и правителството полагат за подобряване материално-битовите условия на трудещите се.

Моля, другарки и другари народни представители, да обсъдите предлагания законопроект, да го одобрите и гласувате за неговото приемане. (Ръкопляскания)

Председателстващ Николай Георгиев: Има думата докладчикът на законодателната комисия др. Йордан Катранджиев.

Докладчик Йордан Катранджиев: (Чете)

„ПРЕДЛОЖЕНИЕ

на законодателната комисия по законопроекта за уреждане правата на лицата, които са заели или получили държавни дворни места

1. Алинея II на чл. I от законопроекта да се измени така: „Това право се признава и на онези наследници и частни приемници, които владеят имота и не притежават друго

жилище в местожителството си. Частното приемство се установява с писмен акт или със съдебно решение."

В ал. III на същия член думите „сградите, постройките, насажденията и др.“ да се заменят с думите „сградите и постройките“.

Съображения. Изменението на втората алинея се налага, за да се изясни, че правото на строеж се признава само на ония наследници, които в момента на влизането на закона в сила вледят вече построената сграда върху държавна земя и не притежават в собственост друго жилище в местожителството си. Не се признава право на строеж на онези наследници, които не владеят имота по време на влизането на закона в сила. Положението на онези от тях, които сами са построили преди 1 септември 1956 г. сгради върху държавни места, които те самите или техните наследодатели или праводатели са владели преди 15 декември 1951 г., се урежда по ал. I на чл. 1.

Промяната в ал. III се прави поради това, че правото да се държи постройка върху чужда земя се отнася само до сградите и постройките, но не и до насажденията.

2. Алинея I на чл. 2 да придобие следната редакция:

„Правото на строеж върху държавна земя, признато по настоящия закон, се заплаща до 31 декември 1960 г. по специална тарифа, одобрена от Министерския съвет.“

В ал. II на същия член, на края, думите „по реда на Наредбата за събиране на данъците и таксите“ да се заменят с думите „по реда, установен за събиране на данъците и таксите.“

Съображения. С ал. I на чл. 2 от законопроекта относно заплащането на правото на строеж върху държавна земя се препраща към Правилника за държавните имоти. Според този правилник правото на строеж върху държавна земя се заплаща по пазарни цени, без да е установена точна тарифа. Тъй като законопроектът цели да запази правото на строеж за единствените жилища на една твърде голяма категория трудещи се, които не биха били в състояние да отделят големи суми за заплащането на това право, би било справедливо и целесъобразно заплащането на правото на строеж върху държавна земя да стане по специална тарифа, одобрена от Министерския съвет, и то в срок не до 31 декември 1958 г., а до 31 декември 1960 г.

С изменението, което се предлага от комисията, ал. II на чл. 2 придобива по-обща формулировка, без да се цитира Наредбата за събиране на данъците и таксите, която е подзаконен акт и би могло да бъде изменена или заменена със закон.

3. Член 3 от проекта да се прередактира така:

„3. Срокът по Указа за изменение на Указа за ликвидирани на законите за уреждане собствеността върху дадени или заети места за жилища на бездомници от 1954 г. се продължава до 31 декември 1957 г.“

Съображения. С новата редакция текстът на чл. 3 става по-ясен, като се цитира точното заглавие на указа, срокът по който се продължава.

4. Да се създаде нов чл. 4 със следното съдържание:

„4. На лицата, на които е признато правото на строеж върху държавна земя, се издават удостоверения от изпълнителните комитети на съответните народни съвети.

Подробностите по издаването на удостоверения и по приложението на закона се уреждат с правилник, утвърден от министъра на комуналното стопанство и благоустройството.“

Съображения. При приложението на закона ще възникнат редица въпроси във връзка с уреждането на някои подробности, които би следвало да се уредят с правилник. Този правилник би следвало да се утвърди от министъра на комуналното стопанство и благоустройството, в чийто ресор-виза управлението на държавните имоти.

Освен това би следвало в закона да се укаже начинът, по който лицата, на които е признато правото на строеж върху държавна земя, ще документират това свое право пред трети лица. Понеже в случая се касае за вещно право върху държавен имот съгласно чл. 18 от Закона за собствеността, достатъчно е на тези лица да се издаде удостоверение от съответния народен съвет, без да е необходимо издаването на нотариален акт.

Председател на законодателната комисия: Б. Лозанов.“

Председателстващ Николай Георгиев: За изказване по законопроекта се е записал народният представител Никола Балканджиев.

Давам думата на др. Никола Балканджиев.

Никола Балканджиев: (От трибуната) Другарки и другари народни представители! Предложението за разглеждане тук в Народното събрание законопроект, а именно законопроектът за уреждане правата на лицата, които са заели или получили държавни дворни места, ще отговори на една назряла нужда, която тъй или иначе трябваше да се разреши.

Решаването на този въпрос има пряко отношение към жилищния въпрос, който пък в настоящия момент представлява един от най-животрептущите въпроси особено в нашите градове. Няма защо да се доказва тук, че в определени периоди на общественото развитие и главно след станали

сериозни политически и икономически изменения към градовете се насочват значителни маси хора, идващи от селата или от малките градове. Очевидно е, че тези хора не само ще трябва да работят нещо, за да се препитават и принасят известна полза на обществото, но те трябва да бъдат подслонени някъде, т. е. да имат жилища, където да живеят, а известно е, че заедно с храната жилището е било първа необходимост още при първобитния човек, камо ли при съвременния културен човек.

Съвсем известно ни е също, че в такива моменти съществуващият жилищен фонд не може да отговори на бързо нарасналите нужди и тогава се търси някакъв изход. Ясно е, че не може дълго време да се спи на открито. Какъв изход тогава трябва да се търси? Няма друг изход освен да се строи. Но къде да се строи и как да се строи? Този въпрос различно е решаван в различни места и в различни периоди. Понякога този въпрос е решаван по организиран път. Например отреждани са държавни парцели и раздавани на отделни лица, които по планов ред са строили свои жилища, малки или големи, единични или кооперативни, всеки според чергата си.

Но изграждането на жилища е ставало и по друг начин, и то в доста широки размери — изграждане стихийно, чрез заграбване на общински места, масово или поединично. Обикновено този начин на строеж е такъв, че къщичките изникват като гъби — за една нощ ги построяват. И когато това е масово явление, когато къщичките са вече покрити, трудно е да бъдат събаряни, независимо от каква власт — буржоазна или социалистическа. Цялата работа е да не се стига до такова положение, като предварително се вземат мерки и организирано се решават тези жизнени въпроси — осигуряване възможността на трудещите се да строят свои жилища, като за това бъдат поощрявани и подпомогани от държавата както с раздаване на държавни парцели, така и с кредити. Този начин според мене ще бъде най-ефикасен за разрешаването на жилищния проблем у нас, като не се изключва, разбира се, и държавното жилищно строителство.

Когато говорим за стихийно изграждане и заграбачески начин на строеж, аз трябва да ви кажа, че голяма част от нашия град Пловдив е изграден по такъв начин в различни периоди. Например цели квартали са изградени след Балканската и Първата световна война от масово придоншлата емиграция от Македония и Тракия, по време на земетресението през 1928 г. и в по-късния период, включително и след 9 септември 1944 г. Вероятно това е ставало и в други градове в различни размери.

Уреждането правата на лицата, които са заели по такъв начин или получили държавни дворни места, е ставало в

различни времена със закони и укази. Така, по време на народната власт с два указа от 1951 и 1954 години бе уредено положението на лицата, които са заели държавни места на различни основания до 15 ноември 1934 г. и са ги застроили до края на 1946 г.

Но тъй както се изтъква в мотивите на законопроекта, работата не е била доведена докрай. Установено е, че около 80 000 случая в страната не са уредени с разпорежданията на въпросните укази, тъй като те са се явили на бял свят след датата 15 ноември 1934 г., която е определена в указите като пределна дата. Например у нас в Пловдив във връзка с приложение на указ № 141/1954 г. са оформени 850 преписки на бездомници, заели общински места до 1934 г. Обаче се оказва, че след тази дата — 1934 г. — има заграбени към 300 общински места, на които положението трябва да се реши с настоящия законопроект.

Кое налага, другари, час по-скоро да се разреши този въпрос? Аз споменах вече, че той е свързан с жилищния въпрос. В каква връзка го поставям така — от нашата практика. Например ежедневно идват в градския народен съвет притежатели на заграбени парцели (от тези неуредени 300), искат разрешително да строят нови къщи или да извършат пристройки — стая, кухня и др., към съществуващата вече такава, построена по незаконен път. Разбира се, ние не разрешаваме никакви подобни строежи, тъй като на тези граждани не е узаконено правото на строеж на държавно място. Те се смятат заграбачи на държавна земя. И какво излиза от всичко това?

Първо, ние пречим на хората да построят нещо допълнително към своя малък дом, да се поразширят малко с оглед нарасналите им нужди — родили се нови деца, оженило се някое от децата, разболял се друг и иска отделна стая и т. н. Семейството е жив организъм, който живее и се развива, не може да стои вечно в едни рамки.

И, второ, тъй като не можем да спрем, макар по законни, но формални съображения, развитието на живия живот, обективните закони действуват, хората в такива случаи са принудени да нарушават законността, която в дадения момент е пречка за техния по-нататъшен живот, и да строят контрабандно, което пък влече други много неприятности и разправии: актове, глоби и пр., и в края на краищата — справедливия упрек към нашата управа, към нашата власт.

Значи, изводът ни трябва да бъде такъв: щом видим, че дадено законоположение или приета норма в даден момент не отговаря вече на обществените изисквания и става тяхна спирачка, те трябва да се премахнат или видоизменят. Но вместо това да става стихийно отдолу, по-добре е то да става съзнателно, организирано отгоре.

С внесения законопроект сега ние ще извършим точно това — ще премахнем една пречка в живота на група трудеци се.

По съществото на законопроекта. Аз напълно възприемам и смятам за целесъобразни предложенията на законодателната комисия, с които се внася по-голяма справедливост и целесъобразност в законопроекта.

Например в чл. 1 на законопроекта се признава правото на строеж върху държавна земя на всички лица, които от 15 ноември 1934 г. до 15 декември 1951 г. са засели или получили без основание държавни дворови места в строителните граници на населените места, ако:

а) до 1 септември 1956 г. са застроили върху тези места жилища или са започнали жилищен строеж;

б) продължават да ги владеят;

в) не притежават друго жилище в местожителството си. Всичко дотук е добре и трябва да се приеме.

Но по-нататък във втората алинея се казва: „При същите условия това право се признава на наследниците и частните приемници.“

Предложението на законодателната комисия предвижда изменение на този текст така: „Това право се признава и на онези наследници и частни приемници, които владеят имота и не притежават друго жилище в местожителството си...“

С това изменение се внася по-голяма точност и яснота кои наследници и частни приемници могат да се ползват от имота. И това е напълно справедливо. На какво основание трябва да се позволи на известни лица, които имат свои други жилища, и само защото били наследници на някой заграбач на държавно място, да строят там или да го продават на други и в дадени случаи даже да се карат такива наследници помежду си кой да наследи бащиното имане, каквито случаи имаме не малко у нас?

Промяната и в третата алинея, като се изхвърля думата „насажденията“, е целесъобразна.

Направените предложения от законодателната комисия за изменяване текста на алинея първа от чл. 2 също са удачни. В този член на законопроекта е предвидено: „Правото на строеж върху държавна земя се заплаща от лицата по чл. 1 съгласно Правилника за държавните имоти до 31 декември 1958 г.“, а законодателната комисия предлага това заплащане да стане по специална тарифа, одобрена от Министерския съвет, и то в срок до 31 декември 1960 г. По такъв начин ще се получи известно облекчение на тези хиляди безсъмнено трудови хора, които не биха имали възможност да отделят големи суми за изкупуване на своето право на строеж, и то в такъв кратък срок от две години. Затова

трябва да приемем предложението на законодателната комисия като разумно.

Целесъобразно е предложението, направено в чл. 3 на законопроекта — да се продължи срокът до края на 1957 г. по Указа за изменение на Указа за ликвидирание на законите за уреждане собствеността върху дадени или заети места за жилища на бездомници от 1954 г.

И най-после смятам, че е удачно предложението на законодателната комисия да се създаде нов член 4, в който се предвижда: „На лицата, на които е признато правото на строеж върху държавна земя, се издават удостоверения от изпълнителните комитети на съответните народни съвети.

Подробностите по издаването на удостоверения и по приложението на закона се уреждат с правилник, утвърден от министъра на комуналното стопанство и благоустройството.“

По този начин лицата, получили правото на строеж, ще имат в ръцете си един документ, какъвто ще бъде удостоверението, и от друга страна процедурата по издаването на този документ предполага се да бъде по-бърза и лека, отколкото да се издава нотариален акт.

Въз основа на всички изтъкнати дотук съображения и мотиви аз одобрявам напълно внесенния законопроект с направените изменения, предложени от законодателната комисия, и ще гласувам за него. (Ръкопляскания)

Председателстващ Николай Георгиев: Има ли други желаещи да се изкажат по законопроекта? — Няма.

Пристъпваме към гласуване на законопроекта.

Георги Кулишев: Министърът приема ли предложенията на законодателната комисия?

Министър Стоян Тончев: Приемам предложенията на законодателната комисия за изменения в законопроекта.

Председателстващ Николай Георгиев: Другарки и другари народни представители! Бюрото предлага законопроектът да се гласува член по член. Има ли друго предложение? — Няма.

Другарите народни представители, които са съгласни с предложението на Бюрото, моля, да гласуват. Против? — Няма. Въздържали се? — Няма. Приема се.

Моля докладчика на законодателната комисия др. Йордан Катранджиев да прочете законопроекта.

Докладчик Йордан Катранджиев: (Чете)

„ЗАКОН

за уреждане правата на лицата, които са заели или получили държавни дворни места.“

Председателстващ Николай Георгиев: Моля другарите народни представители, които са съгласни да се приеме прочетеното заглавие на законопроекта, да гласуват. Има ли против? — Няма. Въздържали се? — Няма. Приема се.

Докладчик Йордан Катранджиев: (Чете)

„1. Признава се право на строеж върху държавна земя на всички лица, които от 15 ноември 1934 г. до 15 декември 1951 г. са заели или получили без основание държавни дворни места в строителните граници на населените места, ако:

а) до 1 септември 1956 г. са застроили върху тези места жилища или са започнали жилищен строеж;

б) продължават да ги владеят;

в) не притежават друго жилище в местожителството си.

Това право се признава и на онези наследници и частни приемници, които владеят имота и не притежават друго жилище в местожителството си. Частното приемство се установява с писмен акт или със съдебно решение.

Сградите и постройките върху местата се считат за собственост на лицата, на които се признава право на строеж.“

Председателстващ Николай Георгиев: Които са съгласни да се приеме чл. 1 от законопроекта заедно с поправките на законодателната комисия, моля, да гласуват. Има ли против? — Няма. Въздържали се? — Няма. Приема се.

Докладчик Йордан Катранджиев: (Чете)

„2. Правото на строеж върху държавна земя, признато по настоящия закон, се заплаща до 31 декември 1960 г. по специална тарифа, одобрена от Министерския съвет.

Дължимите суми след тази дата се събират по реда, установен за събиране на данъците и таксите.

Направените досега вноски се приемат за частични плащания. Внесените в повече суми не се връщат.“

Председателстващ Николай Георгиев: Моля другарите народни представители, които са съгласни с прочетенния чл. 2 от законопроекта, да гласуват. Мнозинство, приема се.

Докладчик Йордан Катранджиев: (Чете)

„3. Срокът по Указа за изменение на Указа за ликвидирание отношенията по законите за уреждане собствеността върху дадени или заети места за жилища на бездомници от 1954 г. се продължава до 31 декември 1957 г.“

Председателстващ Николай Георгиев: Другарите народни представители, които са съгласни с чл. 3 от законопроекта, моля, да гласуват. Мнозинство, приема се.

Докладчик Йордан Катранджиев: (Чете)

„4. На лицата, на които е признато правото на строеж върху държавна земя, се издават удостоверения от изпълнителните комитети на съответните народни съвети.

Подробностите по издаването на удостоверения и по приложението на закона се уреждат с правилник, утвърден от министъра на комуналното стопанство и благоустройството.“

Председателстващ Николай Георгиев: Които са съгласни да се приеме чл. 4 от законопроекта, моля, да гласуват. Мнозинство, приема се.

С това законопроектът е окончателно приет.

Пристъпваме към разглеждане на десета точка от дневния ред:

Разглеждане на предложението за избиране министър на строителните материали и горската промишленост.

Другарки и другари народни представители! В Бюрото на Народното събрание е постъпило следното предложение от председателя на Министерския съвет др. Антон Югов: (Чете)

„До председателя на Бюрото на Народното събрание
Т у к

Другарки и другари народни представители,

Моля въз основа на чл. 40, ал. I от Конституцията на Народна република България да бъде избран за министър на новосъздаденото Министерство на строителните материали и горската промишленост др. Раденко Видински.

Гр. София, 2 ноември 1956 г.

Председател на Министерския съвет на Народна република България: Антон Югов.“

Желае ли някой от другарите народни представители да се изкаже по предложението на председателя на Министерския съвет? — Няма желаещи.

Пристъпваме към гласуване на предложението.

Моля другарите народни представители, които са съгласни за министър на строителните материали и горската промишленост да бъде избран др. Раденко Видински, да гласуват. (Ръкопляскания) Има ли против? — Няма. Въздържали се? — Няма.

Другарят Раденко Видински се избира за министър на строителните материали и горската промишленост с акла-мации.

Обявявам за избран с единодушие др. Раденко Видински за министър на строителните материали и горската про-мишленост. (Ръкопляскания)

Другарки и другари народни представители! Другарят Раденко Видински с решение на Народното събрание от 15 януари 1954 г. бе избран за член на Президиума на Народ-ното събрание. След избирането му за член на правител-ството не е съвместимо с принципите на нашето държавно устройство той да бъде и член на Президиума.

От името на Бюрото на Народното събрание предлагам др. Раденко Видински да бъде освободен от длъжността член на Президиума на Народното събрание.

Има ли желаещи да се изкажат по това предложение? — Няма.

Моля другарите народни представители, които са съгласни др. Раденко Видински да бъде освободен от длъж-ността член на Президиума на Народното събрание поради избирането му за член на правителството, да гласуват. Има ли против? — Няма. Въздържали се? — Няма. Мнозинство, приема се.

Моля др. Раденко Видински да подпише клетвения лист, съдържащ установената в чл. 41 от Конституцията клетва за членовете на правителството.

(Раденко Видински подписва клетвен лист за членовете на правителството и го предава на председателстващия).

Моля др. Раденко Видински да заеме мястото си сред членовете на правителството.

(Всред ръкопляскания от страна на на-родните представители Раденко Видин-ски заема мястото си на банките, отре-дени за членовете на правителството)

Премаваме към единадесета точка от дневния ред:

Разглеждане на законопроекта за изменение на чл. 7 от закона за лицата и семейството.

Моля дежурния секретар др. Вангел Димитров да про-чете мотивите и текста на законопроекта.

Секретар Вангел Димитров: (Чете)

„МОТИВИ

към законопроекта за изменение на чл. 7 от Закона за лицата и семейството

Другарки и другари народни представители! Предложеният законопроект се отнася до изменението на чл. 7 от Закона за лицата и семейството и урежда въпроса за начина за придобиването на жителство в Народна република България. В досегашния текст на чл. 7 имаше непълнота, тъй като в него не се определяше как се придобива жителство към дадено населено място в Републиката, а освен това не се изискваше като необходимо условие вписването в регистрите за населението. С новия текст тази неяснот и непълнота са избегнати, като е казано изрично, че за придобиване на жителство се изисква вписването в регистъра за населението, и то в това населено място, в което лицето се е установило да живее постоянно или преимуществено. По-големите подробности относно придобиването на жителство и воденето на регистрите на населението ще се уредят с правилник, издаден от Министерския съвет.

Освен това съгласно новото изменение на чл. 7 Министерският съвет може да установява особен ред за приемане на нови жители в някои населени места.

Като излагам горното, моля, другарки и другари народни представители, да обсъдите и гласувате предложеният законопроект.

Министър на правосъдието: Р. Найденов

ЗАКОНОПРОЕКТ

за изменение на чл. 7 от Закона за лицата и семейството

Параграф единствен. Член 7 от Закона за лицата и семейството се изменя така:

„Жителство се придобива с вписване в регистъра за населението на населеното място, в което лицето се е установило да живее постоянно или преимуществено.

Министерският съвет може да установява особен ред за приемане на нови жители в някои населени места.“

За приложението на този член Министерският съвет издава правилник.“

Председателстващ Николай Георгиев: Министърът на правосъдието др. Ради Найденов желае ли думата по законопроекта като негов вносител?

Министър Ради Найденов: Отказвам се, тъй като съображенията за внасянето на законопроекта са изложени в мотивите, които се прочетоха.

Председателстващ Николай Георгиев: Има думата докладчикът на законодателната комисия др. Никола Джанков да докладва предложението на комисията.

Докладчик Никола Джанков: (Чете)

„ПРЕДЛОЖЕНИЕ

на законодателната комисия по законопроекта за изменение на чл. 7 от Закона за лицата и семейството

Параграф единствен от законопроекта да се измени така: „Алинея I на чл. 7 се изменя и придобива следната редакция:

„Местожителство се придобива с вписване в регистъра за населението на населеното място, в което лицето се е установило да живее постоянно или преимуществено. Вписването става по молба на лицето.“

След ал. III на същия член се създават следните нови алинеи:

„Министерският съвет може да установява особен ред за приемане на нови жители в някои населени места.

За приложението на този член Министерският съвет издава правилник.“

Съображения. С предлагания от законодателната комисия нов текст, като се запазва основната идея да се узакони вписването в регистрите за населението като елемент на понятието „местожителство“, се подчертава и свободата на гражданина да избира сам местожителството си.

Освен това с предлагания от комисията текст се запазват досегашните II и III алинеи на чл. 7, в които се урежда материята относно местожителството на малолетните и на поставените под пълно запрещение. Материята за местожителството на малолетните и на поставените под пълно запрещение трябва да се уреди в закона, а не в правилника, както се предлага със законопроекта. Тъй като въпросът е правилно разрешен във втората и третата алинея на сегашния чл. 7 от закона, тези алинеи не следва да се отменяват.

Последните две алинеи на законопроекта, както се предлагат, се приемат без изменение.

Председател на законодателната комисия: Б. Лозанов.“

Председателстващ Николай Георгиев: Желает ли някой от другарите народни представители да се изкаже по законопроекта? — Няма желаещи.

Христо Калайджиев: Трябва да се изясни, че този законопроект не е във връзка с преброяването, за да не се получи смущение в гражданите и да се получат верни данни при преброяването. На гражданите трябва да се каже, че преброяването ще се извършва там, където са те заварени при преброяването, без да се засяга жителството им.

Председателстващ Николай Георгиев: Докладчикът на законодателната комисия да обясни това положение.

Пристъпваме към гласуване на законопроекта. Тъй като той съдържа един единствен член, ще го гласуваме изцяло.

Моля докладчика на законодателната комисия да го прочете.

Докладчик Никола Джанков: Преброяването на населението и този закон нямат нищо общо, нямат никаква връзка. (Чете)

„ЗАКОН

за изменение на чл. 7 от Закона за лицата и семейството

Параграф единствен. Аlineя I на чл. 7 се изменя и придобива следната редакция:

„Местожителство се придобива с вписване в регистъра за населението на населеното място, в което лицето се е установило да живее постоянно или преимуществено. Вписването става по молба на лицето.“

След ал. III на същия член се създават следните нови аlineи:

„Министерският съвет може да установява особен ред за приемане на нови жители в някои населени места.

За приложението на този член Министерският съвет издава правилник.“

Председателстващ Николай Георгиев: Народните представители, които са съгласни със законопроекта, моля, да гласуват. Мнозинство, приема се.

С този законопроектът е окончателно приет.

Преминаване към дванадесета точка от дневния ред:

Разглеждане на законопроекта за изменение на Гражданския процесуален кодекс.

Моля дежурния секретар др. Надежда Гаврилова да прочете мотивите и текста на законопроекта.

Секретар Надежда Гаврилова: (Чете)

„МОТИВИ

към законопроекта за изменение на Гражданския процесуален кодекс

Другарки и другари народни представители! Съгласно Гражданския процесуален кодекс и Закона за държавния арбитраж и имуществените спорове между държавните предприятия, учреждения и кооперации на стойност по-малка от 2000 лв. са подсъдни на народните съдилища.

С представения законопроект за изменение на Гражданския процесуален кодекс се цели изземването от компетентността на народните съдилища имуществени спорове между държавните предприятия, учреждения и кооперации (без ТКЗС) на стойност до 2000 лв. и предаването им за разрешаване по административен ред от по-горестоящия орган на длъжника. Тези спорове в по-голямата си част се отнасят за вземания на малки парични суми. Това от една страна, а от друга — произтичат от правоотношения, в които няма никаква сложност. Въпреки това обаче по предявените иски се образуват много дела в народните съдилища. Така, през 1955 г. в народните съдилища са постъпили около 66 000 такива дела, а през първото полугодие на 1956 г. — около 37 000 дела. Тези дела се разглеждат по Гражданския процесуален кодекс, както всички останали граждански дела. По тях се харчат несъответно с цената на иска разноси по събирането на доказателства, отнема се голяма част от времето на съдилищата по подготовката на делата, по призоваването на страните, по назначаването на експертизи, по проверка на счетоводни книжа и пр. Командирова се юрисконсулти в други градове, често пъти на далечно разстояние, за което се харчат много пари за пътни и дневни и пр. Образоването, движението и разглеждането на тези дела в съдилищата отнема значително време и на съдебните работници, което е пречка за още по-голямото подобрене на работата по разглеждането на делата със значителен обществен интерес.

Предаването на тези спорове за разрешение по административен ред от една страна ще облекчи народните съдилища, освобождавайки ги от дребните дела, и с това ще им даде възможност да насочат вниманието си за бързото и качествено разглеждане на останалите граждански и наказателни дела, засягащи важни обществени интереси и правата на гражданите, а от друга страна ще активизира ръководителите на предприятията да полагат по-голямо старание за уреждане на сметките помежду си. По-горестоя-

щият орган над длъжника, който познава най-добре стопанската дейност на подведомственото предприятие, учреждение или кооперация, ще може и да определи, след като вземе в предвид и становището на противната страна, дължи ли се и в какъв размер претендираната сума и съобразно с това ще разреши спора. При разрешаването на споровете ще се дири помощта на юрисконсултите по места.

Съгласно чл. 402, буква „з“ от ГПК, принудителното изпълнение срещу държавни предприятия, кооперативни и други обществени организации не може да бъде насочено върху паричните средства, необходими за изплащане трудовите възнаграждения на работниците и служителите за минало време и за 15 дни напред.

Съобразно този текст — при положение, че заплатите се изплащат у нас два пъти месечно — средствата, които следва да се съхраняват по сметките на предприятията в банките за изплащане на заплати, обхващат фонда на работната заплата за един период от 15 до 30 дни. Това са обаче крупни суми. Тяхното задържане е стопански неоправдано, тъй като с това се замразяват оборотни средства и се забавя тяхната обръщаемост, която е от важно значение за народното стопанство. Замразяването на тия средства създава финансови затруднения на предприятията, предизвиква образуване на взаимна задлъжнялост помежду им и ги обременява с глоби за просрочие. Практиката показва, че не е необходимо средствата за заплати да се задържат за такива дълги срокове. При нормално работещите предприятия, изпаднали в просрочие, е достатъчно сумите за заплати да се блокират в деня за плащане на заплатите или 2—3 дни преди това. Действащият текст на закона, предвиждащ блокирането на средствата за заплати за дълги срокове, влияе демобилизиращо върху предприятията. Последните не се борят за редовно и ритмично изпълнение на производствените си задачи и плана за реализацията, за да осигуряват навреме по сметката си в банката средства, необходими за заплати. При това положение текстът на чл. 402, буква „з“ от ГПК е неоправдан и е необходимо да бъде изменен и съобразен със стопанските изисквания. С предлагания текст се предвижда, че не може да има принудително изпълнение върху паричните средства, необходими за изплащане трудовите възнаграждения на работниците и служителите, блокирани по искане на предприятието или организацията. Блокирането на средства за тази цел може да се извършва в деня, определен за плащане на заплатите, или до 5 дни преди тази дата. С това ще се обезпечи своевременно плащане на заплатите, без да се създават финансови затруднения на предприятията и техните кредитори.

Член 412 от ГПК установява поредността, която следва да се спазва, когато държавните, кооперативните и другите обществени предприятия и организации нямат достатъчно средства по сметката си в банката за изплащане на предявените срещу тях вземания. Тази поредност при съществуващите стопански условия се оказва неправилна, тъй като дава предимство на плащанията за амортизационни отчисления и на задълженията към банките, а оставя на последно място плащанията по доставки, работи и услуги. Тя забавя плащанията и създава широка мрежа от взаимна задълженост между предприятията и стопанските организации, която спъва нормалната им дейност и влошава финансовото им състояние. За да се отстрани тази съществена причина за взаимна задълженост, която се отразява неблагоприятно върху народното стопанство, необходимо е да се измени съществуващата поредност, като се даде възможност плащанията по доставки, работи и услуги да става непосредствено след плащанията за трудови възнаграждения и плащанията към бюджета.

Като излагам горното, моля, другарки и другари народни представители, да обсъдите предложения законопроект и да гласувате за неговото приемане.

Министър на правосъдието: Р. Найденов

ЗАКОНОПРОЕКТ

за изменението на Гражданския процесуален кодекс

§ 1. Към чл. 79 се прибавя следната алинея втора:

„Спорове за парични вземания между държавни предприятия, учреждения и кооперации (без ТКЗС) до 2000 лв. се разрешават по административен ред от по-горестоящия над длъжника орган. Когато няма по-горестоящ орган, спорът се решава от народния съд. Решенията на по-горестоящия орган подлежат на принудително изпълнение по реда на Гражданския процесуален кодекс.“

§ 2. Буква „з“ на чл. 402 се изменя така:

„Паричните средства, необходими за изплащане трудовите възнаграждения на работниците и служителите, блокирани по искане на предприятието или организацията. Блокирането на средствата за тази цел се извършва в деня, определен за плащане на заплатите или до 5 дни преди тази дата.“

§ 3. Член 412 се изменя така:

„При липса на достатъчно средства по сметката на платеща банките извършват плащанията по следната поредност:

Първа група:

а) плащания за трудови възнаграждения и

б) вноски за Държавното обществено осигуряване.

Вноските за Държавното обществено осигуряване се плащат след плащанията по буква „а“.

Втора група: плащания към бюджета и вноски към Държавния застрахователен институт по задължителното застраховане.

Трета група: плащания за доставки, работи и услуги, включително и за свързаните с тях рекламации.

Четвърта група: плащания на вноски от амортизационни отчисления и от печалби за капитално строителство и основен ремонт.

Пета група: плащания на задължения към банките.

Шеста група: всички други плащания.

Плащанията по всяка група се извършват съобразно сроковете за плащане и по реда на постъпване на документите в банката, при която се води сметката на платеща.

Подлежащите на възстановяване инвеститорски аванси и изплатените в повече суми по капитални вложения се изплащат след тях по група втора.

За посрещане на най-неотложни текущи нужди банките могат да разрешават на предприятията и организациите да разполагат ежедневно, извън установената поредност, с една сума до 5% от среднодневните постъпления по сметката им при минимум 400 лв. на ден.

§ 4. Преходна разпоредба:

„Несвършените в съда дела по § 1 се решават по досегашния ред.“

Председателстващ Николай Георгиев: Има думата вносителят на законопроекта, народният представител и министър на правосъдието д-р. Ради Найденов.

Министър Ради Найденов: (От трибуната) Другари народни представители! В допълнение на мотивите, които са заложи в законопроекта, аз искам да дам някои обяснения по това ново изменение на Гражданския процесуален кодекс, т. е. на процедурата, по която се съдят държавните и кооперативните организации.

Съгласно нашия основен процесуален закон споровете между гражданите се разрешават от съдилищата, а споровете между държавните и кооперативните организации се разрешават от арбитражния съд. Допуснали сме изключение, че малките спорове под 2000 лв. не отиват да се разрешават от арбитражния съд, а се разрешават от съдилищата и на това основание държавните и кооперативните организации за своите спорни вземания, наречени в правото лични парични иски, се отнасят до съдилищата.

Кое наложи изменението, което ние предлагаме на Народното събрание? Наложил го, другари, самата практика,

самият живот. Държавните и кооперативните организации увеличиха своите спорове и без нужда поради това, че не водят достатъчно стегнато и точно своето счетоводство, не се грижат навреме да уреждат своите сметки, по-висшестоящите организации не проявяват голям контрол за отчетност и за стегнатост, за да не се замразяват средства и да не се пречи на оборота на паричните средства в търговията, като дойдоха до положението поради тези основни свои слабости да се съдят и за малки суми, при което се дойде до такъв парадокс, че в съдилищата например в един случай е предявен иск за 38 стотинки. (О ж и в л е н и е)

Някои другари, като обръщат сериозно внимание на Министертвото на правосъдието, казват: а ние защо допуснахме това? Затова защото, погледнато абстрактно, принципно — ако ние въобще можем да гледаме абстрактно — това е право на гражданина. Но понеже това са отношения между държавни и кооперативни организации, а ние сме им дали арбитражен съд, лесно е да се досетим, че ние можем на тях, без да нарушаваме принципа на подсъдността между частните граждани, да им наредим и да урегулируем техните отношения по такъв ред, че те да не губят своето време в съда, а чрез новото изменение, което ние предлагаме, най-напред в кратки срокове да преглеждат своите сметки, да се опитат помежду си чрез своите юрисконсулти да уреждат тези сметки и в края на краищата, ако за тези малки сметки все пак остане спор, да отидат по реда на законопроекта, който ние предлагаме, да уредят спора си. И ако и там не могат да го уредят, той да се завърши с осъдително решение, което да се оформи в изпълнителен лист и да дойде изпълнение пряко от съдебните органи.

Другари народни представители! Делата, които се разглеждат в нашите съдилища, са главно 13 групи: финансови начети, финансови начети на ТКЗС, дела за издръжка, трудови спорове, лични иски, в които влизат и тези лични иски на ТКЗС, дела за събиране на данъци, установителни иски за трудов стаж, жилищни дела, дела за делба, помирителни брачни дела, дела за изваждане на изпълнителни листове и други категории. Най-много дела в тая група са личните иски, от които близо 70% са на държавните и кооперативните организации, а останалите са на частни граждани.

Ето това положение ни наложи да внесем предложение пред вас, с което се урежда въпросът.

Искам да кажа тук и за една друга таблица. От тези дела, които са близо 70%, като сме направили статистически разчет, се оказва, че споровете до 500 лв. са 55—58% в Републиката, от 500 до 1000 лв. са 23% и много малък процент са за по-големи суми.

Аз искам пред народните представители — тъй като за нашата съдебна практика, за работата на съдилищата, за правилната съдебна и партийна политика, която ние следваме, са длъжни да следят и контролират и органите на народната власт, народните съвети и пр. — да приведа един пример как наистина доста разпуснато, небрежно, съвсем формално и строго бюрократично са се отнасяли някои организации към своите задължения да уреждат сметките си.

Например районният кооперативен съюз в Кърджали завежда дело след две години срещу Държавното индустриално предприятие „Лиляна Димитрова“ за 25,98 лв. — за три кутии бисквити! Делото е от 52 страници и е завършено с отхвърляне на иска, понеже се установява в съда след неколкостотни отлагания, че не е виновен нито единият, нито другият, ами във вагона било капело, та намокрило бисквитите!

Ясно е, че юрисконсултът, който е завел това дело...

Младен Стоянов: Трябвало е да се поместят портретите във вестника на двамата ръководители на тия предприятия!

Министър Ради Найденов: Другарю Стоянов! Аз трябва да кажа пред Народното събрание, че един юрисконсулт на едно предприятие в Пловдив е завел едновременно 1800 дела наведнаж срещу работници, които работят в същия завод. Това е, искам да кажа, формалното, бюрократичното отношение.

Младен Стоянов: Помните ли кой е заводът?

Министър Ради Найденов: Напомнихме на директора, сигнализирахме, сигнализираме и в други случаи, но рекохме да им сигнализираме и по този начин, за да се откажат от този бюрократичен навик за щяло и нещяло да отиват в съдилищата.

В съдилищата, другари, процесът е строго формален. Там се изисква повикване на страните, призоваване на вещи лица, проверка на документи и маса други процедури, които отнемат време на трудещите се хора и оставя старата гнила привычка да се ходи за нищо пред съда.

Кирил Клисурски: Разноските са десет пъти по-големи от иска!

Министър Ради Найденов: Обикновено машинно-тракторните станции — правилно говори др. Клисурски — завеждат дела по за 2 лв., за 8 лв., за 9 лв., и когато ние се обърнем към директорите и направим бележка защо правят така, те казват: „Ние нямаме друг начин да оформим счетоводно нашите сметки и затова искаме да вземем съдебно решение.“

Ето, виждате, това е едно заобикаляне, другари, което ни наведе на мисълта да внесем предложението.

Безспорно е, другари народни представители, че има известни неудобства в това предложение, което ние правим, ще се срещнат и известни трудности. Ние мислехме да предвидим само до 1000 лв., но ще се получат три подсъдности: до 1000 лв. — по този начин, до 2000 лв. — при съдилищата, над 2000 лв. — от арбитража. Ще имаме много подсъдности.

Някои другари казват: вие поставяте въпроса да се съдят страните, държавните и кооперативните органи пред длъжниковата страна, пред по-висшестоящата организация; няма ли това да създаде пристрастие, няма ли тя да реши иска в своя полза? Виждате, тя има да дава, а ние я поставяме за съдия, тя да реши има ли или няма да дава.

Безспорно е, че такава опасност няма да има, затова защото всички висшестоящи организации имат юристи, страните са застъпени от юристи, споровете се документират изключително с извлечения от търговските сметки, никой не води иск наизуст. А заедно с това може да се проведе и административен контрол и контрол по реда на подчинение то на дадената организация.

Ако висшестоящата организация се съди и няма по-горна — примерно министерствата и други ведомства — спорът се отнася в съда.

Това са, другари, накратко съображенията, които ни накарала да направим такова предложение, за да можем да намалим притока на делата.

Аз трябва да ви кажа, че не само тези дела, но и други категории дела показват тенденция на увеличаване. Такава тенденция, другари, има, че от няколко години нашите дела се увеличават, а изпълнителните дела се увеличават двойно. Изпълнителните дела, в каквито се превръщат и тези, показват също така един бюрократичен метод на работа на организациите, на тези, които имат да вземат, и на тези, които имат да дават, а заедно с това и на нашите съдилища, които са затрупани толкова, че на един съдебен изпълнител се падат по около 10 000 дела за изпълнение, останали от години, които не се движат поради липса на активен интерес от организациите на държавата и на кооперациите.

Младен Стоянов: Това е възможно, другарю Найденев, ама този изпълнител трябва да живее примерно 300 години! Триста години трябва да му е дълъг животът!

Министър Ради Найденев: Ние имаме заварени дела, другарю Стоянов, от 1947 г., по някои от които със специални предложения и решения на Министерския съвет заличихме задълженията, а за други предстои нова преоценка.

От Министерството на финансите ни пратиха също дела. Обаче аз искам да кажа, че главният недостатък е именно този приток на дела. Ние трябва да вземем мерки държавните организации, които дават този голям процент и в изпълнителните дела, да го намалят.

Аз мисля, че съдилищата с избраните от народа съдии и съдебни заседатели, в пряка връзка с народните съвети, под контрола на партийните организации и с всички представители на министерствата и отделите към народните съвети, могат и трябва да вземат сериозни мерки да намалят броя на делата. По този начин да поведем решителна борба срещу бюрократизма и бездушното отношение към споровете, чрез което по такъв формален път се натрупват дела, викат се хора, харчат се средства, губи се време и т. н.

Аз мисля, че като прехвърляме тези дела да се решават по административен начин, ще оставим повече време на съдиите да разглеждат по-качествено, по-бързо и експедитивно именно по-важните спорове, едни от най-важните от които са начетните дела срещу отчетни лица, представляващи голям процент от общия брой на делата в нашите съдилища.

По съответните текстове 402 и 412, които са предмет на настоящия законопроект, аз няма да кажа повече от това, което съм написал в мотивите, и от предложението, което прави законодателната комисия, тъй като ние се считаме с нейното предложение.

Председателстващ Николай Георгиев: Има думата докладчикът на законодателната комисия др. д-р Пенчо Костурков.

Докладчик д-р Пенчо Костурков: (Чете)

„ПРЕДЛОЖЕНИЕ

на законодателната комисия по законопроекта за изменение на Гражданския процесуален кодекс

1. В буква „з“ на чл. 402, на която се предлага изменение с § 2 от законопроекта, във второто изречение на края думите „до 5 дни преди тази дата“ да се заменят с думите „до 5 работни дни преди тази дата“.

Съображения. Допълнението се налага, за да се премахнат каквито и да било спорове, които могат да възникнат на практика относно това дали в 5-те дни, в които предприятията имат право да искат блокиране на средствата си за изплащане на трудовите възнаграждения на работниците и служителите, се включват и празниците, като се пояснява, че се касае до работни дни.

2. Ал. I на предлагания с § 3 чл. 412 да се допълни и да придобие следната редакция:

„При липса на достатъчно средства по сметката на плащеца банките извършват плащанията по следната поредност:

Първа група:

- а) вземания за трудови възнаграждения и
- б) вноски за Държавното обществено осигуряване.

Вноските за Държавното обществено осигуряване се плащат след вземанията по буква „а“.

Втора група: вноски към бюджета и вноски към Държавния застрахователен институт по задължително застраховане.

Трета група: вземания за цената на доставки, работи и услуги, включително глоби и лихви за просрочия.

Четвърта група: вноски от амортизационни отчисления и отчисления от печалби за капитално строителство, за преразпределение на оборотни средства и за покриване на планови загуби.

Пета група: вземания на банките.

Шеста група: всички други вземания.

Съображения. С предлаганата редакция се уточнява, че към третата група спадат вземанията за цената на доставките, работите и услугите и глобите и лихвите за просрочия, свързани с тях, а не всички вземания във връзка с договорите за доставки, работи и услуги и свързаните с тях рекламации.

Към плащанията, спадащи към четвъртата група, се включват и отчисленията от печалби за преразпределение на оборотни средства и за покриване на планови загуби, които в проекта са поставени на последно място. Включването им в четвърта група е стопански оправдано.

Независимо от това с предлаганата от законодателната комисия редакция текстът на ал. I на чл. 412 от законопроекта се подобрява в редакционно отношение.

Председател на законодателната комисия: Б. Лозанов.“

Председателстваващ Николай Георгиев: За изказване по законопроекта са се записали народните представители Пеко Таков и Димитър Попов.

Има думата народният представител Пеко Таков.

Пеко Таков: (От трибуната) Другари и другарки народни представители! Материалните отношения на държавните и кооперативните предприятия и организации, с изключение на трудово-кооперативните земеделски стопанства, наложиха в 1950 г. да се създаде Закон за държавния арбитраж. По този начин със създаването на Закона за дър-

жавния арбитраж голяма част от споровете между държавните и кооперативните организации и предприятия се прехвърлиха от съдилищата в държавния и кооперативния арбитраж и по този начин голямата част от споровете, ангажиращи основните материални интереси на спорещите организации и предприятия, се извадиха от съдилищата и преминаха в ръцете на самите предприятия и организации чрез арбитража и за разглеждане и решаване от съдилищата останаха малките спорове до 2000 лв.

Оказа се, че и тези спорове между държавните и кооперативните предприятия и организации с по-малък интерес, до 2000 лв., са също така не малко на брой и че те тежат на другата работа на нашите съдилища, която е най-съществена за тях, според нашата Конституция, а именно да разглеждат отношенията и личните права между гражданите.

Не би било правилно ние сега да прехвърляме работата с по-малките дела до 2000 лв. в арбитража, създаден досега, който има задачата да решава по-големите интереси — над 2000 лв., между предприятията и организациите. Ние с тези дела бихме отежнили неговата работа и ще увредим качеството на работата на арбитража за решаване на по-големите спорове, за които той е създаден и които спорове той досега добре решава. Затова правилно е предложението, което ние разглеждаме днес, да се създаде за тези по-малки спорове до 2000 лв. друга законна форма за разглеждането и решаването им.

По-малката величина на интереса в тези спорове позволява тази форма да бъде по-достъпна за страните, по-бързо да ликвидира споровете, без сложна процедура, каквато има в съдилищата, при която форма може да се избегне ненужният бюрократичен формализъм.

Тази форма, чрез която се предлага да се решават споровете до 200 лв., от законопроекта и мотивите към него се вижда, че обезпечава условията за справедливо и навременно решаване, без да се уврежда принципът на съдебната чистота.

Но ние освен че постигаме ефикасност при решаването на тези спорове, добиваме и икономии в средства, във време, в разходи, които са много големи за малките спорове, така както те досега се решаваха от съдилищата.

Новата форма, чрез която се предлага да се решават тези спорове между кооперативните и държавните предприятия и организации, има действително една особена страна — че процесът се поставя в ръцете на висшестоящата организация на онази страна, която дължи

сумата, т. е., че „даваджията сгава и кадия“. Но тази особеност се поправя с възможността на недоволната страна от решението на тази организация да отиде в следващата инстанция на тази организация да иска проверка на това решение, толкова повече, другари — едно важно обстоятелство има тук — че стношенията между държавни предприятия и организации, между кооперативни организации и на трето място между държавни и кооперативни организации не са антагонистични, не са противоречиви по интереси, в смисъл на противоречивост на интересите както в капиталистическото стопанство, където бушува с всичката сила частната конкуренция и безогледното преследване на личния интерес.

Би било несправедливо и недопустимо да смятаме за нормално, че например търговската база на ЦКС в Коларовград трябва да отиде в съда и да заведе дело срещу районния кооперативен съюз в Нови пазар, защото това са организации братски, членуващи в една единна кооперативна организация, каквато е Централният кооперативен съюз, и че спорът, който може да възникне между тях, също така не по-зле може да бъде решен от управлението на Централния кооперативен съюз и по-бързо, и с по-малко разходи, и с по-опростена съдебна процедура, с по-голямо участие на винаги, от всеки съд предпочитания начин на взаимната спогодба, защото старата народна поговорка оправедливо казва: „И най-лошата спогодба е по-добра и от най-добрата присъда“.

Още навремето, преди създаването на държавния арбитраж, в системата на Централния кооперативен съюз практиката наложи създаването на своеобразен доброволен арбитраж от страните — районните кооперативни съюзи и кооперациите — и в кратък срок разчисти спорове за милиони лева, които бяха залежали от години в съдилищата. Условиата на спогодбата са най-добрата атмосфера за справедливо, евтино и бързо решаване на такива по-малки спорове между предприятия и организации.

Предлаганата форма считам, че ще спомогне да се създаде все повече и повече необходимата почва за виреене на по-малко спорове, което е най-важна наша задача, защото не бива да забравяме, че трябва да се полагат усилия да се подобряват методите в нашата работа, в нашата счетоводна отчетност, така че споровете да се намаляват и да се решават по пътя на взаимните спогодби.

Ние съвсем не можем да избегнем споровете, щом има материални отношения, щом има взаимни отношения, ще има и спорове. Но спогодбата е главният метод, който трябва да употребяваме при разглеждането и решаването на тези спорове. Формата, която се предлага, е една от тези

форми, които ще помогнат спогодбата да взема все по-голямо и по-голямо участие при решаването на тези спорове.

Ето защо аз поддържам предложението към чл. 79 от Гражданския процесуален кодекс да се прибави новата алинея, както е предложена от правителството и от законодателната комисия.

Второто предложение, което се съдържа в проекта, идва да създаде условия, другари, за по-голяма обръщаемост на средствата на отделните предприятия и организации, предназначени за удовлетворяване на тяхната стопанска дейност. Досегашният срок от 15 дни, в който отделните предприятия и организации имаха право да запазват своите средства, необходими за някои техни нужди, нашата практика показва, че е много голям и ненужен за нашите предприятия и организации. Той задържа неподвижни оборотните средства на предприятията в банките, намалява тяхната обръщаемост, толкова нужна за правилното и рентабилно развитие на стопанската им дейност, и от друга страна лишава предприятията и организациите от инициативата да се грижат ежедневно за събиране на своите вземания и преди всичко, на първо място, за гарантиране на най-неотложните им плащания.

С това предложение се създава нов стимул за по-голяма обръщаемост на средствата, а бързата обръщаемост на средствата в стопанския живот е едно от най-прогресивните начала на стопанската и финансовата дейност.

В същия законопроект с § 3 се предлага с чл. 412 от Гражданския процесуален кодекс да се измени редът, по който трябва държавните и кооперативните организации и предприятия да изплащат задълженията си от своите средства, които те държат на свое име в банките.

Предложението, което сега разисква Народното събрание, идва да даде предимство за изплащането на онези задължения, които общественият интерес налага да се платят по-напред, с предимство, от тази сметка, от тези средства на предприятието: най-напред да се платят заплатите на работниците и служителите, да се обезпечи трудовото възнаграждение, както това беше и досега, да се платят данъците на държавата, да се платят обществените осигуровки на трудещите се, да се платят премията по застраховките.

Изменението е в това, че сега на трето място — от пето на трето място в реда — идва плащането на задълженията, които са породени от доставката на стоки и извършване на услуги, т. е. плащания, свързани със самата стопанска дейност по производството на стоки и извършване на услуги от предприятията, за която дейност те фактически са създадени.

И на четвърто и пето място отстъпват плащанията за амортизациите на основните средства и плащанията на банковите заеми, взети за индустриалната или търговската дейност.

Значи, изменението се състои в това, че от почти последното място, на което бяха в поредицата на плащанията задълженията, породени от същината на индустриалната и търговската работа — доставката на стоки и извършването на услуги — сега отиват на едно по-предно място. Това, другари, да отидат те на едно място с по-голямо предимство, се налага от нашия стопански живот, от нуждите за осигуряване на средства за бързо разплащане между отделните предприятия за стоки и за услуги. По този начин се намалява в решителна степен взаимната задължениост между предприятията и организациите и се дава възможност на предприятията да се снабдяват своевременно с парични средства при по-бърза обръщаемост на средствата, за да могат да се развиват, да се обслужва по-голям обем на стопанската дейност, на индустриално-производствената и търговската дейност, на услугите с по-малко парични средства.

Предложенията за изменения на ГПК са извикани от нуждите на нашия стопански живот и те, няма спор в това, ще съдействуват за по-успешното решаване на всички задачи, свързани с по-нататъшното стопанско и финансово развитие на нашата страна.

Председателстващ Николай Георгиев: Има думата народният представител др. Димитър Попов.

Димитър Попов: (От трибуната) Другарки и другари народни представители! Пред вас се изтъкнаха вече доста подробно, бих казал, съображенията, поради които се внася законопроектът за изменение на Гражданския процесуален кодекс.

Вярно е, че у нас се водят процеси, на които, ако се направи сметка, ще се види, че самите процеси, процедурата, която се следва, времето, което се губи, струват много повече, отколкото сумите, за които те се водят. Не са най-чести и обичайни случаите, които тук др. министър на правосъдието изтъкна, като посочи, че има даже процеси, които се водят за суми под един лев. Това не е типично, това е изключение. Но като си представим, че са водени през 1955 г. 67 хиляди процеса между държавни, между държавни и кооперативни и между кооперативни организации за суми под 2000 лв., ние можем да разберем колко много труд, колко много писане, колко много губене на време на различни хора е похабено, за да се водят тези процеси по начин, който не е подходящ за такива именно случаи.

Аз смятам, че нашите съдилища, които са натоварени с толкова много процеси, както тук се каза, за дребни суми, не могат в никакъв случай да гарантират правилно разрешение на въпросите от гледище държавническо, от гледище на плановата дисциплина, от гледище на интересите на социалистическото стопанство. Според мене те не могат да направят това по две причини:

Първо, затова, че са извънредно много претрупани, че нямат никаква възможност да се задълбочат, да проучат, да вникнат в същността на въпросите, които им са представени за разрешение, и, второ, поради това, че нашите обикновени съдилища, според мене, не са и достатъчно квалифицирани да разглеждат едни чисто стопански, чисто икономически въпроси, каквито са тези във връзка със споровете между отделни предприятия. За това вие знаете, са създадени и специалните арбитражни съдилища.

По моя преценка от впечатленията, които аз имам, от наблюденията на нашите арбитражни дейатели, тези другари, които работят в арбитражните съдилища, вече се квалифицират като юристи, които могат по-добре, по-правилно, по-справедливо, по с нужния стопански, икономически подход на въпросите да решават делата.

И затова, ако ние сметем, че не е много удобно да се възприеме тази система, която се предлага със законопроекта, бихме могли да отнесем тези въпроси към арбитражните съдилища. Но тогава няма да се получи това, което е главната задача на самия законопроект — няма да се получи това бързо разрешение на споровете, тъй като арбитражните съдилища са и без това претрупани. Ние ще трябва да увеличаваме щата им, ще трябва да даваме нови кадри и изобщо няма да постигнем бързо разрешение на тия въпроси, които поради това, че не се отнасят за много големи суми на държавните или кооперативните предприятия, които водят процесите, биха могли да се решават по една много по-пряка, много по-оперативна и много по-делова система.

И заради това, другарки и другари народни представители, аз считам, че е правилно да се прекрати това, което е имало място в нашата държавна и стопанска практика, както се предостави разрешението на тези спорове да става така, както се предлага в законопроекта.

Даже нещо повече: тук се касае не само до самото разрешаване на тия въпроси по един много по-лесен и ефикасен начин, но се касае и до това, да се опрости работата на нашите учреждения и на нашите предприятия, да се премахнат някои излишни функции, които те сега извършват, без да има нужда от това. Аз считам, че тоя е пътът, който

трябва да се следва за опростяване изобщо на нашата административна и държавна работа, а също така и за опростяване на държавния апарат.

Защото, според мене, у нас често пъти се действа неправилно в това отношение, като механически се поставя задачата да се съкращават служителите, а би трябвало да се тръгне именно по този път — да се премахнат, просто да се изоставят известни функции на държавния апарат, които вече не са належащи. А винаги има такива, и то в не малък размер. И тогава естествено ще трябва да се съкратят и служителите, които са извършили тези функции.

В този смисъл аз мисля, че ние можем да препоръчаме на нашето правителство да предприеме и други мерки в това направление за опростяване работата на държавните учреждения и за да се добие възможност за едно свършено естествено пристъпване към по-нататъшно опростяване и съкращаване на самия държавен апарат.

По-нататък тук се предлага да се премахне блокирането на средства във връзка с изплащането на различни задължения, на средствата за заплатите, от 15 дни до един месец, както се правеше досега. Това е правилно, защото вие знаете, че ние всички сме крайно заинтересувани от увеличаване обръщаемостта на средствата, което е изключително важно за нашето социалистическо стопанство.

Много правилно е това, което тук се предлага — да се даде известно по-първо място на тези задължения, които имат различните предприятия и които произтичат от услугите, от работата, от доставките, които са направени на тях. Аз не зная даже защо досега това е поставено на такова задно място в поредицата на изплащането, защото това са именно въпроси, които са свързани със самата оперативна работа на нашите социалистически предприятия, със самото строителство на социализма, именно тези доставки, услуги и работи, които предприятията си извършват взаимно. И поради това тук свършено правилно се предлага да се поставят тези плащания по-напред в поредицата на изплащанията.

Поради всичките тези съображения, които тук се изтъкнаха, другарки и другари народни представители, аз одобрявам внесения законопроект.

Председателствуващ Николай Георгиев: Има ли други желаещи да се изкажат по законопроекта? — Няма.

Пристъпваме към гласуване на законопроекта.

Бюрото предлага законопроектът да се гласува параграф по параграф. Другарите народни представители, които са съгласни с това предложение на Бюрото, моля, да гласуват. **Приема се.**

Моля докладчика др. д-р Пенчо Костурков да прочете законопроекта.

Докладчик д-р Пенчо Костурков: (Чете)

„ЗАКОН

за изменение на Гражданския процесуален кодекс.“

Председателстващ Николай Георгиев: Който е съгласен с прочетеното заглавие на законопроекта, моля, да гласува. Мнозинство, приема се.

Докладчик д-р Пенчо Костурков: (Чете)

„§ 1. Към чл. 79 се прибавя следната алинея втора:

„Спорове за парични вземания между държавни предприятия, учреждения и кооперации (без ТКЗС) до 2000 лв. се разрешават по административен ред от по-горестоящия над длъжника орган. Когато няма по-горестоящ орган, спорът се решава от народния съд. Решенията на по-горестоящия орган подлежат на принудително изпълнение по реда на Гражданския процесуален кодекс.“

Председателстващ Николай Георгиев: Другарите народни представители, които са съгласни с § 1, моля, да гласуват. Мнозинство, приема се.

Докладчик д-р Пенчо Костурков: (Чете)

„§ 2. Буква „з“ на чл. 402 се изменя така:

„Паричните средства, необходими за изплащане трудовите възнаграждения на работниците и служителите, блокирани по искане на предприятието или организацията. Блокирането на средствата за тази цел се извършва в деня, определен за плащане на заплатите или до 5 работни дни преди тази дата.“

Председателстващ Николай Георгиев: Които са съгласни с § 2, моля, да гласуват. Мнозинство, приема се.

Докладчик д-р Пенчо Костурков: (Чете)

„§ 3. Член 412 се изменя така:

„При липса на достатъчно средства по сметката на плаща банките извършват плащанията по следната поредност:

Първа група:

а) вземания за трудови възнаграждения и

б) вноски за Държавното обществено осигуряване.

Вноските за Държавното обществено осигуряване се плащат след вземанията по буква „а“.

Втора група: вноски към бюджета и вноски към Държавния застрахователен институт по задължителното застраховане.

Трета група: вземания за цената на доставки, работи и услуги, включително глоби и лихви за просрочия.

Четвърта група: вноски от амортизационни отчисления и отчисления от печалби за капитално строителство, за преразпределение на оборотни средства и за покриване на планови загуби.

Пета група: вземания на банките.

Шеста група: всички други вземания.

Плащанията по всяка група се извършват съобразно сроковете за плащане и по реда на постъпване на документите в банката, при която се води сметката на платеща.

Подлежащите на възстановяване инвеститорски аванси и изплатените в повече суми по капитални вложения се изплащат след тях по група втора.

За посрещане на най-неотложни текущи нужди банките могат да разрешават на предприятията и организациите да газполагат ежедневно, извън установената поредност, с една сума до 5% от среднодневните постъпления по сметката им при минимум 400 лв. на ден.

Председателстващ Николай Георгиев: Другарите народни представители, които са съгласни с § 3, моля, да гласуват. Мнозинство, приема се.

Докладчик д-р Пенчо Костурков: (Чете)

„§ 4. Преходна разпоредба:

„Несвършените в съда дела по § 1 се решават по досегашния ред.“

Председателстващ Николай Георгиев: Другарите народни представители, които са съгласни с § 4, моля, да гласуват. Мнозинство, приема се.

Законопроектът за изменение на Гражданския процесуален кодекс е окончателно приет.

Другарки и другари народни представители, с това дневният ред на сесията е изчерпан.

Закривам шестата редовна сесия на Второ Народно събрание.

(Закрита в 17 ч. 40 м.)

Подпредседател: Н. Георгиев

Секретари: { Н. Гаврилова
 В. Димитров

Стенограф: Ст. Христов